GEMEENTE Oss

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Oss

Nr. 261339

3 juni

2026

Integriteitsbeleid voor bestuurders gemeente Oss

Integriteit is het aanvaarden van de verantwoordelijkheid die bij een bestuursfunctie hoort en de bereidheid om daarover verantwoording af te leggen. Het is de manier waarop we handelen, met elkaar omgaan, werken en samenwerken volgens de heersende waarden en normen. Denk aan waarden zoals gelijkheid, rechtmatigheid, legitimiteit, openheid. Integriteit gaat verder dan het naleven van wetten en regels. Integriteit bepaalt de kwaliteit van de organisatie en het beeld dat zij naar buiten uitdraagt.

Goed bestuur is integer bestuur. Integriteit van bestuurders en volksvertegenwoordigers heeft te maken met de zorgvuldigheid waarmee zij hun rol uitvoeren in de democratische rechtsstaat. Dat betekent dat zij de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt. Dat zij bereidt zijn verantwoording af te leggen aan hun collega's, elkaar en vooral ook aan de inwoners.

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar heeft ook te maken met de onderlinge omgangsvormen. Deze omgangsvormen bestaan onder meer uit respectvolle omgang met inwoners en organisaties. De respectvolle omgang is ook tussen bestuurders[1] onderling en tussen bestuurders en ambtenaren van groot belang. Respectvolle omgang vindt plaats met behoud van eigen politieke inhoud en stijl.

Integriteit bij bestuurders in Oss wijst erop dat bestuurders onbesmet, onaangetast zijn. De pijlers waar integriteit op rusten zijn:
De bestuurder handelt transparant
De bestuurder stelt het gemeenschapsbelang voorop. Hij/ zij handelt voor de gemeenschap en doet hier geen concessies aan voor persoonlijk gewin.

Bestuurders liggen onder een vergrootglas. Daarom is het belangrijk dat bestuurders handelen naar de letter en de geest van de heersende waarden en normen in de samenleving. Zij zijn een boegbeeld voor de integriteit. Inwoners zien raad en college als 'de overheid'. Als de overheid niet integer handelt, verliest zij het vertrouwen van de inwoners en daarmee haar legitimiteit. Ook is er kans op grote imagoschade. Een integere overheid vormt de essentie voor het goed kunnen functioneren van de democratische rechtstaat.

Bestuurders hebben een voorbeeldfunctie. Zij werken in een glazen huis. Je politieke taak gewetensvol uitvoeren gebeurt in de dagelijkse praktijk en strekt zich ook uit tot de privésfeer. Je ziet dit heel goed bij het gebruik van social media. Bestuurders gebruiken social media zowel privé als voor het (raads) werk. De grens tussen privé en zakelijk kan hierdoor vervagen. Voor de buitenwereld, de volgers van de social mediakanalen, is deze grens vaak helemaal niet duidelijk. Als bestuurders social media voor het werk gebruiken, zijn zij ambassadeur van de gemeente.
Burgers zien de boodschap van bestuurders niet los van hun functie. Daarom vraagt het gebruik van social media om alertheid en bewustzijn.

Integriteit vraagt veel aandacht van raad en college. Vooral ook als de integriteit (nog) niet is aangetast. Voor het slagen van het integriteitsbeleid moeten raad en college zich aan dit beleid binden. College en raad werken samen voor de inwoners van Oss. Hierbij hoort ook de verantwoordelijkheid elkaar te willen helpen in het uitvoeren van hun ambt.

In de dagelijkse praktijk is het belangrijk om twijfels op de juiste wijze te bespreken. Daarvoor is geen ruimte in een afrekencultuur. In college en raad moet een sfeer zijn waarin ze elkaar willen behoeden voor het maken van fouten. Door het onderwerp integriteit te depolitiseren vergroot je de kans op slagen.

College en raad voerden het gesprek om verder invulling te geven aan de regels rondom integriteit voor bestuurders. In de gedragscode staan de uitkomsten van dit gesprek. Voor bestuurders is de gedragscode een gids. Met deze gids is het mogelijk dat bestuurders het gesprek voeren over het grijze gebied bij de integriteit.

Het is belangrijk dat raad en college op gezette tijden het gesprek voeren over integriteit. Dit gebeurt minimaal 2 keer per raadsperiode.

Het integriteitsbeleid in de gemeente Oss bestaat uit verschillende elementen:

1) Bestuurders duidt op de burgemeester, de college- en raadsleden

- **Preventie**
  - De eed, de gelofte (artikel 14 en artikel 41a Gemeentewet)
  - Onderzoek geloofsbrieven (artikel C4 en V4 Kieswet en artikel 18 Gemeentewet)
  - Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur en Protocol integriteit wethouders
  - Voorlichting

- **Informatie**
  - De gedragscode:
    - Belangenverstrengeling en aanbesteding
    - Nevenfuncties
    - Informatie en vertrouwelijkheid
    - Regels omtrent de schijn van corruptie (omgaan met geschenken en uitnodigingen voor reizen.
    - Bejegening
    - Gebruik van Social Media.
    - Naleving gedragscode

  - Hoe om te gaan met het begrip vertrouwelijk/ geheim (bijlage Niet openbaar, vertrouwelijk, geheim: De regels)

- **Dagelijkse praktijk**
  - Handreiking integriteit voor bestuurders
  - Een onderzoeksprotocol: als er iets misgaat wie doet dan wat?
  - Het agressieprotocol: Wat is normoverschrijdend gedrag en hoe handel je als je te maken krijgt met normoverschrijdend gedrag?

Preventie

Preventief integriteitsbeleid brengt mogelijke kwetsbaarheden in kaart. Met het beleid voorkom je aantastingen van de integriteit in de toekomst. Preventie is een belangrijk deel van het integriteitsbeleid. Daarom verdient het voldoende aandacht. Het preventieve beleid heeft nog een effect. Je laat hiermee zien dat je integriteit een belangrijke waarde vindt. Laten zien dat je integriteit belangrijk vindt kan positief bijdragen aan de beeldvorming. Bijvoorbeeld bij een schending van de integriteit. De preventie Oss bestaat uit 3 onderdelen.

De eed, de gelofte
Uitgangspunt van de integriteit is de wet. In de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en de rest van de wetgeving staan de regels waarbinnen bestuurders te werk gaan. Preventie start wanneer bestuurders de eed of gelofte afleggen als zij hun functie accepteren. Bestuurders zweren of beloven dan getrouw te zijn aan de Grondwet en de wetten na te komen. Maar ook dat ze de plichten als raadslid of wethouder naar eer en geweten vervullen. Bestuurders handelen vanuit deze basis.

De burgerleden in Oss leggen ook de eed of gelofte af. Zij ondersteunen in het raadswerk en moeten net als raadsleden integer handelen.

Hoewel de leden van de adviesraad sociaal Domein, Wijk- en dorpsraden en de jongerenraad ook de eed of gelofte afleggen, geldt de gedragscode niet voor hen. Zij zijn geen volksvertegenwoordigers en/of bestuurders van Oss.

Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur
De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hun kandidaten voor bestuursfuncties ligt bij de politieke partijen. De partijen dragen ook de verantwoordelijkheid voor de toets op integriteit. Partijen moeten deze toets voor de benoeming uitvoeren. De gemeenteraad benoemt de wethouders. De raad moet bij de benoeming meewegen of er integriteitsrisico's zijn. De basis hiervoor zijn de Gemeentewet en de Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal
bestuur. Het Protocol integriteit wethouders verkiezingen biedt ook handvatten. Het wegen van integriteitsrisico's gebeurt aan de hand van heldere en objectieve criteria. De partij beoordeelt de kandidaten op:
- wettelijk benoembaarheidsvereisten, eventueel inclusief een verklaring omtrent gedrag (VOG) (artikel 10 Gemeentewet en artikel 36 a Gemeentewet)
- nevenfuncties (artikel 12 Gemeentewet en artikel 41b Gemeentewet)
- onverenigbare functies (artikel 13 Gemeentewet en artikel 36b Gemeentewet);

- verboden handelingen; (artikel 15 Gemeentewet en artikel 41c Gemeentewet)
- de gedragscode voor politiek ambtsdragers (artikel 15 Gemeentewet, artikel 41c Gemeentewet);

De gemeente faciliteert de mogelijkheid om een risicoanalyse te laten uitvoeren voor (beoogde) kandidaat-wethouders door een extern bureau. Voordat de raad de benoeming formaliseert buigt de commissie geloofsbrieven zich over de geloofsbrieven. In de Gemeentewet staat de taak van de Commissie geloofsbrieven (artikel 18 Gemeentewet) .

Voorlichting
Integriteit is nooit volledig in regels en afspraken vast te leggen. Er bestaat een grijs gebied waarin de onderliggende waarden en beginselen van pas komen. Om een schending van de integriteit te voorkomen, is voorlichting belangrijk. Aan de voorzitter, de raadsgriffie, de gemeentesecretaris en de bestuursadviseur van het college de taak om raads- en collegeleden hierin bij te staan en te coachen. De neutraliteit van deze functionarissen maakt hen de meest geschikte kandidaten voor deze rol. Zij vervullen een klankbordfunctie en adviseren de raads- of collegeleden. De raadsgriffie is er voor vragen of een melding doen de moeite waard is. Ook met twijfels over persoonlijke integriteitskwesties is de raadsgriffie het juiste adres. De griffier of zijn plaatsvervanger zijn vertrouwenspersoon bij integriteitskwesties. Voor het college zijn de secretaris en de bestuursadviseur collegevergadering en juridisch als vertrouwenspersoon.

Het is ook mogelijk om naar een externe vertrouwenspersoon te gaan. De vereniging van raadsleden en de vereniging van wethouders hebben vertrouwenspersonen voor bestuurders.

Integriteitsbeleid voor bestuurders gemeente Oss

De Osse gedragscode

De Gemeentewet verplicht een Gedragscodes zijn voor gemeenten. Oss kent nu de ‘Gedragscode bestuurders gemeente Oss 2018’. Bij de start van de raadsperiode 2022-2026 voerden raad en college het gesprek over integriteit. Dit gesprek leverde bouwstenen voor een nieuwe gedragscode. Tijdens de opiniecommissie op 5 september 2024 voerde de raad het gesprek over de conceptge-dragscode. In onze gedragscode staat de bestuurlijke integriteit centraal. Bij bestuurlijke integriteit aanvaardt je de verantwoordelijkheid die bij de bestuursfunctie hoort en ben je bereidt om daarover verantwoording af te leggen.

Naast de gedragscode kent de gemeente Oss het manifest. Bij de start van deze raadsperiode is het manifest gemaakt. In het manifest spreken raad, college en ambtelijke organisatie af hoe ze met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van Oss. Op de heidag op 8 juni 2024 hebben de aanwezige raads- en collegeleden heeft de raad de waarde van het document nogmaals benadrukt.

Inwoners kunnen bestuurders aanspreken op de naleving van gedragscodes. Wanneer bestuurders zich niet aan deze code houden kan dat gevolgen hebben voor hun positie. Integriteits-leid gaat pas leven als het onderwerp blijvend voldoende aandacht krijgt. Als de raad en het college een nieuwe gedragscode maken krijgt het onderwerp integriteit aandacht. Door het samen maken van een nieuwe gedragscode maken raad en college het onderwerp integriteit nog meer van zichzelf. Bij de samenstelling van de nieuwe code (zie bijlage 1) is rekening gehouden met de volgende aandachtspunten:

- Wat zijn de onderliggende waarden en beginselen waar de integriteit uit voort komt?
  - (Denk aan kernbegrippen als dienstbaarheid, functionaliteit, onafhankelijkheid, openheid, betrouwbaarheid en zorgvuldigheid)

- Raad en college moeten zelf het gesprek voeren over de waarden die zij het meest van belang vinden. Dit is de basis van de nieuwe gedragscode.
- Regels over specifieke vraagstukken bv:
  - Belangenverstrengeling en aanbesteding
  - Nevenfuncties
  - Bejegening
  - Informatie en vertrouwelijkheid
  - Regels omtrent de schijn van corruptie (omgaan met geschenken en uitnodigingen voor reizen).

- Kun je incidenten voorkomen en zo ja, hoe?

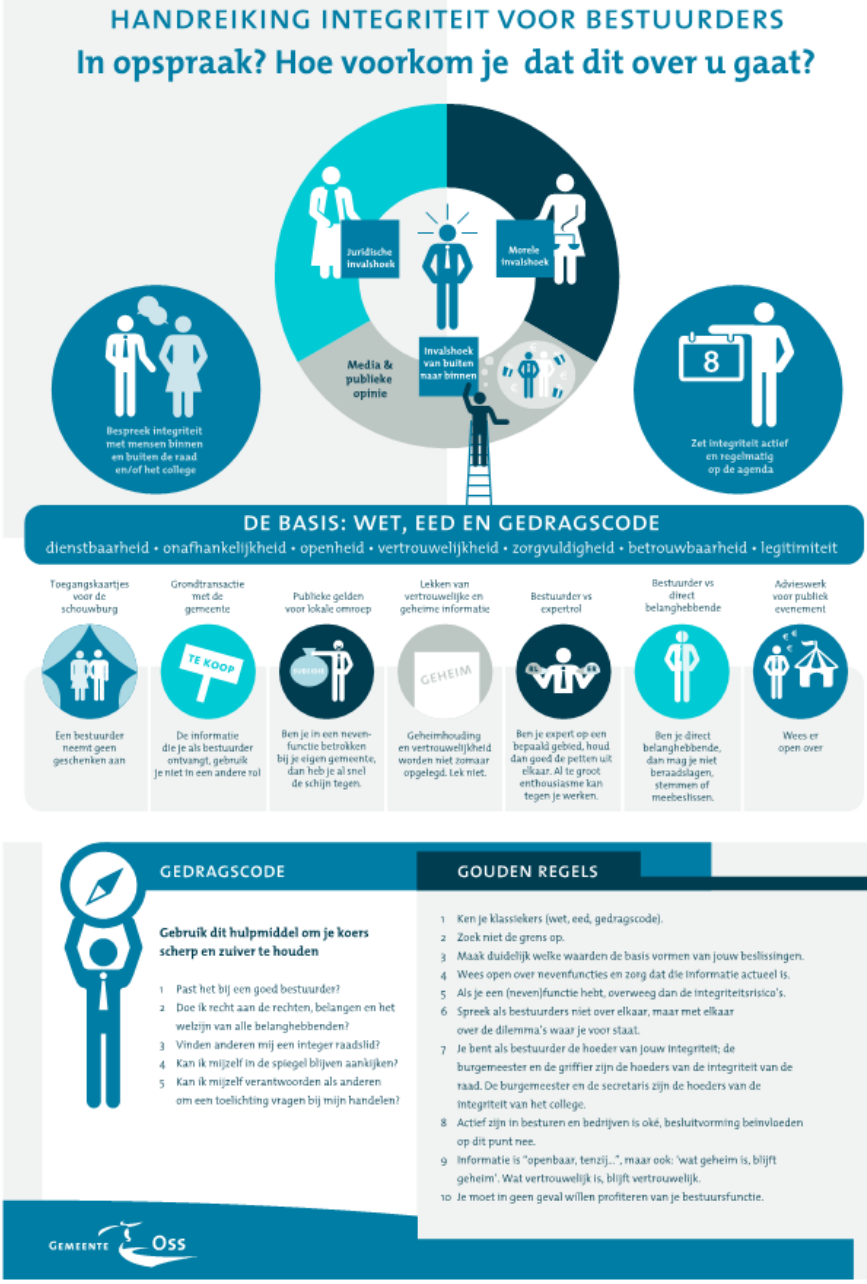
Functies van de gedragscode
Een gedragscode heeft een preventieve en een repressieve functie. De gedragscode heeft een aantal kenmerken;

- het is een gids die bestuurders helpt bij de morele oordeelsvorming

- stelt de norm
- definieert specifieke handelingen als schendingen
- maakt zorgvuldig optreden tegen schendingen mogelijk

Hoe om te gaan met het begrip vertrouwelijk en geheim
Deze informatie staat in de bijlage ‘Omgaan met niet-openbare en vertrouwelijke informatie in Oss’ (zie bijlage 2).

Dagelijkse praktijk

Onderzoeksprotocol
De gedragscode bevat regels waaraan het handelen van bestuurders minimaal moet voldoen. Wanneer bestuurders zich niet aan deze regels houden, komen zij daarmee onder het more-le minimum dat ze met elkaar hebben afgesproken. Een schending van de gedragscode is een
schending van de integriteit van de politiek. Duidelijk moet zijn dat de vraag niet is of de integriteit wordt geschonden maar wanneer dit gebeurt. Er zijn verschillende typen integriteitsschendingen:

- Corruptie : omkoping
- Corruptie: bevooroordeling van vrienden, familie, partij
- Fraude, diefstal en verduistering
- Dubieuze giften of beloften
- Belangenverstrengeling
- Misbruik en manipulatie van informatie
- Misbruik van bevoegdheden
- Verspilling en wanprestatie
- Omgangsvormen (pesten, (seksuele) intimidatie, discriminatie)
- Misdragingen in de privésfeer

Een Integriteitsschending ontstaat door een moedwillige actie, een onbewuste actie of door gewijzigde en/of vage maatschappelijke normen en waarden.

Omdat de vraag niet is of de integriteit wordt geschonden maar wanneer dit gebeurt, is het belangrijk het gesprek over integriteit te blijven voeren. Een belangrijk grondbeginsel hierbij is dat bestuurders bereid zijn om elkaar aan te spreken én de bereidheid hebben aangesproken te worden als er twijfels bestaan over het handelen van één van hen. Bij schending van de integriteit moet er een kader zijn waaraan men zich kan vasthouden. Dit is het onderzoeksprotocol.

In het onderzoeksprotocol staan afspraken over hoe om te gaan met signalen. Realiseer je dat iedere situatie waarin bestuurders de integriteit mogelijk schenden op zichzelf staat. Dit bemoeilijkte het maken van een sluitend stappenplan. Daarom zijn de oplossingen in het onderzoeksprotocol niet uitputtend. Wanneer de situatie erom vraagt kan ook gekozen worden voor een andere oplossing. In het onderzoeksprotocol staan de volgende zaken:

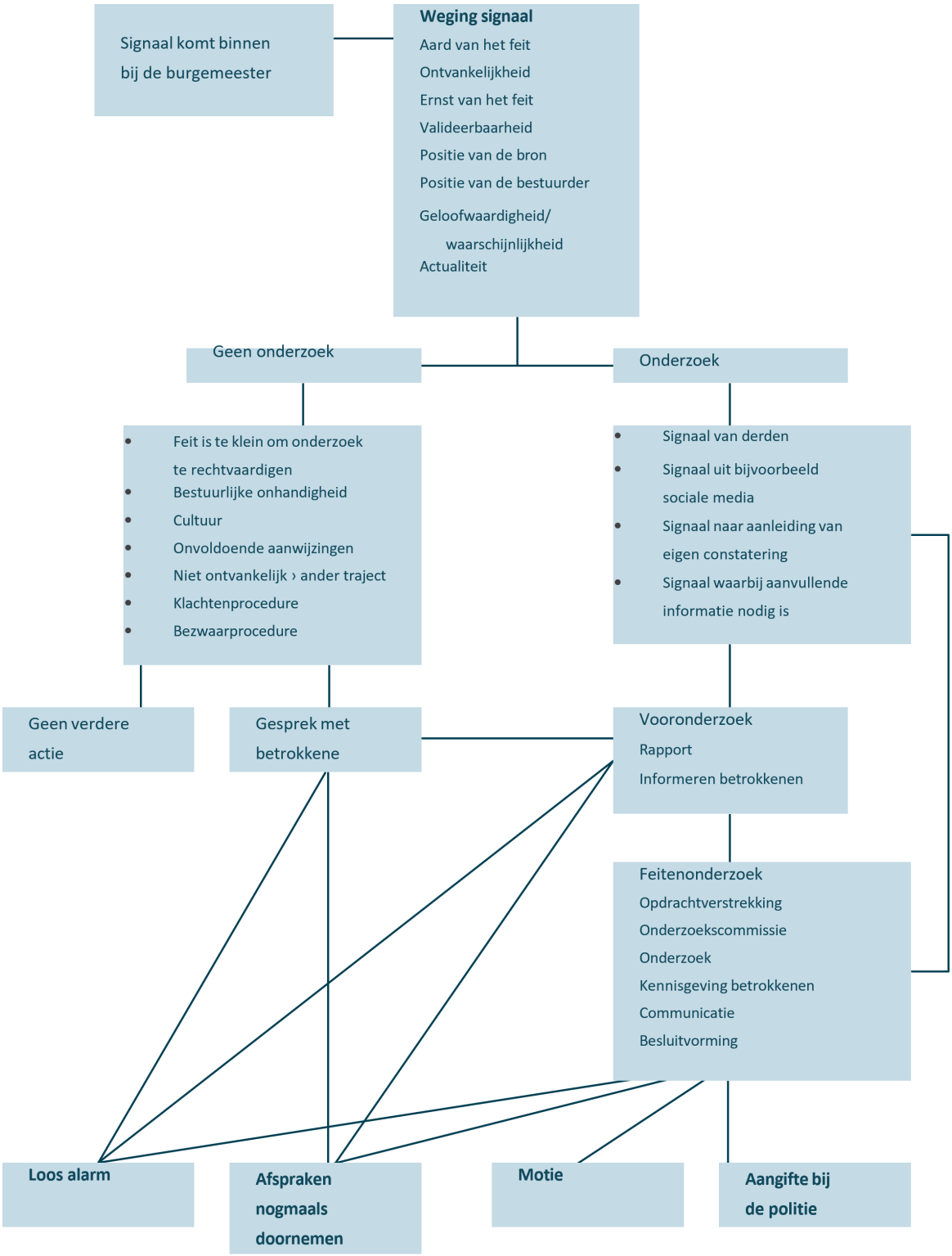
- Aanspreekpunt
- Integriteitsadviesgroep
- Interpretatie van signalen
- Besluit tot het doen van onderzoek
- Inrichting van het onderzoek
- In te zetten middelen

Vertrouwenspersonen
Voor alle vragen van bestuurders op het gebied van integriteit is de burgemeester de hoeder van de integriteit. Voor raadsleden is de griffier het eerste aanspreekpunt. Hij is de vertrouwenspersoon waarbij raadsleden terecht kunnen. De vertrouwenspersonen voor de raad zijn de griffier en zijn plaatsvervangers. Voor het college is de vertrouwenspersoon de gemeentesecretaris en de bestuursadviseur collegevergadering en juridisch. Zij zijn het klankbord voor een melder en kunnen hem of haar adviseren. Bij de vereniging van raadsleden en de vereniging van wethouders en de vereniging van burgemeesters is ook een vertrouwenspersoon beschikbaar. Raads- of collegeleden kunnen hier zelf contact mee opnemen via de website van hun vereniging. De gemeente vergoedt eventuele kosten die hieraan verbonden zijn. Anders dan de burgemeester hoeft een vertrouwenspersoon niets met een signaal te doen. Als een signaal van integriteits-schending bij de burgemeester komt, treedt het onderzoeksprotocol in werking.

Communicatie en het onderzoeksprotocol
Bij een integriteitsissue moet voldoende aandacht zijn voor de communicatie. Bij signalen rondom de schending van integriteit staat de reputatie van mensen op het spel. Het belang van een zorgvuldige afweging hoe om te gaan met het signaal en hoe dit signaal te wegen moet men niet onderschatten. Hierbij hoort een zeer zorgvuldige afweging of een signaal vertrouwelijk is en blijft of dat een signaal openbaar wordt en op welk moment dat gebeurt. Om zo zorgvuldig mogelijk te handelen krijgt de burgemeester hierin advies van de integriteitsadviesgroep. De leden van de integriteitsadviesgroep gaan vertrouwelijk om met de informatie die zij krijgen over integriteitskwesties.

Communicatie gaat ook over het managen van verwachtingen. Een vastgestelde procedure om zorgvuldig te handelen bij een vermoeden integriteitsschending draagt bij aan interne en externe verwachtingen.

Met de juiste aandacht voor communicatie kun je de publieke opinie beïnvloeden. Ook kun je de verwachtingen managen. Door tijdens het onderzoek duidelijkheid te geven over de acties die mogelijk volgen doe je aan verwachtingenmanagement.

Onderzoeksprotocol

In het onderzoeksprotocol staat wie wat doet op het moment dat er een signaal bij de burgemeester komt over een schending van de integriteit.

1. Signaal
Als er signalen binnen komen bij de burgemeester treedt het onderzoeksprotocol in werking. De burgemeester neemt de vermeende integriteitsschending in behandeling en stelt de griffier of gemeentesecretaris in kennis van dit signaal.
Signalen over de burgemeester komen bij de plaatsvervangend voorzitter van de raad. Hij treedt in de plaats van de burgemeester bij het zetten van de stappen volgens het stappenplan. De plaatsvervangend voorzitter laat zich adviseren door de locoburgemeester, de secretaris en de griffier. Als er een vooronderzoek komt, meldt de plaatsvervangend voorzitter dit bij de fractievoorzitters, de wethouders en de Commissaris van de Koning.
Er kunnen ook signalen komen over de burgemeester via andere wegen (bijvoorbeeld via de locoburgemeester). Degene die het signaal krijgt neemt hierover contact op met de plaatsvervangend voorzitter van de raad.

De mensen die informatie krijgen over de signalen gaan hier vertrouwelijk mee om. Ze treden niet in de openbaarheid met de verkregen informatie.

2. Weging signaal
De burgemeester weegt samen met haar adviseurs het signaal: dit is de integriteitsadviesgroep. De griffier en de secretaris zijn in kwesties rondom integriteit de adviseurs van de burgemeester. Afhankelijk van de situatie breidt de burgemeester de groep adviseurs uit met raadsadviseur(s) en de bestuursadviseur collegevergadering juridisch. De burgemeester besluit of het wenselijk is een voorgesprek te voeren met de betrokkenen, voordat zij het signaal weegt.

Vragen die de integriteitsadviesgroep zichzelf stelt:
A. Rondom het signaal:
   a. Aard van het feit: waar gaat het om? Is het wel een integriteitsschending, is het een strafbaar feit, wat voor een integriteitschelding is het? Is het signaal voldoende concreet?
   b. Ontvankelijkheid: Valt de gedraging binnen de sfeer van het bestuursorgaan?
   c. Ernst van het feit
   d. Valideerbaarheid: zijn de relevante feiten en omstandigheden goed controleerbaar? Is de informatie voldoende gedetailleerd?
   e. Positie van de bron
   f. Positie van de ambtsdrager
   g. Geloofwaardigheid/ waarschijnlijkheid
   h. Actualiteit

B. Rondom de communicatie:
   a. Is het een vertrouwelijk onderzoek? Dit is afhankelijk van het signaal en de omstandigheden.
   b. Op welk moment ga je informatie delen met wie als het geen vertrouwelijk onderzoek (meer) is?
   c. Gaat er een signaal naar de betrokkene? Hierbij speelt ook de positie van melder en zijn relatie met de betrokkene een rol.

3. Resultaat beoordeling signaal
a. Feit is te klein om onderzoek te rechtvaardigen: de integriteitsadviesgroep kan adviseren toch op het signaal te reageren.
b. Er zijn onvoldoende aanwijzingen of het vermoeden is onvoldoende waarschijnlijk.
c. Signalen uit bv sociale media: om rust te behouden/ helderheid te verschaffen: de integriteitsadviesgroep geeft advies te besluiten het signaal in behandeling te nemen.
d. Er is aanvullende informatie nodig: de integriteitsadviesgroep geeft advies te besluiten tot een vooronderzoek.
e. Ander traject: klachtenprocedure of bezwaarprocedure.
f. Aangifte bij Officier van Justitie.

4. Einde eerste signaalfase
De eerste signaalfase eindigt met beslissing over het vervolg. Ook als het signaal geen gevolg krijgt, moet men rapporteren wat met het signaal is gedaan aan melder en aan de betrokken bestuurder. Een signaal aan de betrokken bestuurder kan, in uitzonderingsgevallen, achterwege blijven op advies van de integriteitsadviesgroep.

5. Tweede fase
De tweede fase start als het signaal in behandeling wordt genomen. Bij het in behandeling nemen van een signaal kan men kiezen voor een vooronderzoek en/of een feitenonderzoek.

De integriteitsadviesgroep geeft de burgemeester hierover een advies.

6. Vooronderzoek

6.1 Bij twijfel over het wel of niet instellen van een feitenonderzoek kan de burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsadviesgroep, besluiten een vooronderzoek te doen om te bepalen of er een feitenonderzoek nodig is.

6.2 Er komt een rapport van de bevindingen uit het vooronderzoek. De burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsadviesgroep, stelt dit rapport vast.

6.3 De burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsadviesgroep, bepaalt of het vooronderzoek aanleiding geeft voor een feitenonderzoek.

6.4 De betrokken bestuurder wordt over het doen van het vooronderzoek en over de uitkomst van het onderzoek geïnformeerd.

6.5 De melder wordt geïnformeerd als wordt besloten geen feitenonderzoek in te stellen.

6.6 Bij het vermoeden van een opzettelijk valse beschuldiging onderneemt de burgemeester actie tegen de melder in de vorm van een feitenonderzoek richting de melder of een aangifte bij de politie.

7. Feitenonderzoek

7.1 De burgemeester geeft opdracht tot een feitenonderzoek aan een interne of externe onderzoekscommissie.

7.2 Een interne onderzoekscommissie bestaat uit de burgemeester en een vertegenwoordiger namens het fractievoorzittersoverleg. De commissie wordt ambtelijk ondersteund door de griffier en de secretaris/bestuursadviseur collegevergadering en juridisch. Aan deze commissie kunnen deskundigen worden toegevoegd.

7.3 Als de afstand tussen de interne onderzoekers en de betrokken bestuurder te klein is om voldoende objectief onderzoek te garanderen, wordt een externe onderzoekscommissie ingesteld.

7.4 Een externe onderzoekscommissie bestaat uit personen buiten de bestuurlijke en ambtelijke organisatie.

7.5 De externe commissie stelt een multidisciplinair team samen, opdat de juiste kennis voor het doen van het feitenonderzoek aanwezig is.

8. Opdrachtverstrekking

8.1 De burgemeester geeft een schriftelijke onderzoeksopdracht aan de onderzoeker(s). In de opdracht staan in ieder geval vermeld de aanleiding, de onderzoeksopdracht en de verwachte duur en kosten van het onderzoek.

9. Kennisgeving aan betrokkene

9.1 De betrokken bestuurder wordt over het instellen van een feitenonderzoek per brief geïnformeerd.

9.2 In de brief is in ieder geval opgenomen:

a. een omschrijving van het handelen of nalaten dat aanleiding is tot het instellen van het onderzoek;

b. de melding dat betrokkene en getuigen kunnen worden gehoord;

c. de melding dat als andere feiten en omstandigheden bekend worden die van belang kunnen zijn voor het bepalen van de omvang, aard en ernst van de integriteitsbreuk, het onderzoek zich kan uitstrekken tot die feiten en omstandigheden.

10. Horen van betrokkenen en getuigen

10.1 De betrokken bestuurder en getuigen kunnen worden gehoord.

10.2 Minimaal twee onderzoekers voeren de gesprekken.

10.3 Er wordt een gespreksverslag opgemaakt en ondertekend door de onderzoekers en de getuigen/betrokkene.

10.4 De gehoorde krijgt de mogelijkheid om binnen vijf werkdagen schriftelijk te reageren op het verslag.

10.5 Als de gehoorde weigert te tekenen wordt daarvan melding gemaakt in het verslag. Als de gehoorde dat wil, wordt er een schriftelijke weergave van de afwijkende mening van de gehoorde bij het verslag gedaan.

11. Aangifte

11.1 Als er een vermoeden is van een misdrijf doet de burgemeester na overleg met het fractievoorzittersoverleg aangifte bij de politie.

11.2 Vanaf dat moment wordt alle informatie voorgelegd aan de politie eventueel na overleg met de officier van justitie.

12. Communicatie

12.1 De burgemeester is verantwoordelijk voor de interne en externe communicatie.

13. Onderzoeksrapport

13.1 De burgemeester biedt het onderzoeksrapport aan de raad aan. De rapportage bevat alle informatie die nodig is om een oordeel te kunnen vormen over het vermoeden van integriteitsschending. Wanneer de betrokken politiek ambtsdrager wethouder is, informeert de burgemeester ook het college over het onderzoeksrapport.

13.2 De raad beoordeelt of het rapport aanleiding geeft om aangifte te doen of een motie in te dienen.

13.3 De burgemeester stuurt de betrokkenen een afschrift van het onderzoeksrapport.

14. Besluitvorming

Bij de vastgestelde schending van de integriteit kan tegen de betreffende politiek ambtsdrager een motie worden aangenomen dan wel aangifte bij de politie worden gedaan.

Bijlage 1 Gedragscode bestuurders gemeente Oss

Deel 1. Kernbegrippen van bestuurlijke integriteit
Voor bestuurders is de kwaliteit van het openbaar bestuur erg belangrijk. Bestuurders houden hier rekening mee bij alles wat ze doen. Integriteit van het openbaar bestuur is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Voor de bestuurders staan de belangen van de gemeente en haar inwoners centraal.

Bestuurlijke integriteit betekent dat bestuurders de verantwoordelijkheid die hoort bij hun functie accepteren en hierover verantwoording afleggen. Dit doen ze intern aan de gemeenteraad en collega-bestuurders, extern aan maatschappelijke organisaties en inwoners.

Het is waardevol dat bestuurders hun wortels hebben in de gemeente Oss. De lokale verbondenheid heeft ook een keerzijde. Deze verbondenheid vergroot het risico op integriteitsschendingen, omdat bestuurders deel uitmaken van lokale (professionele en persoonlijke) netwerken. Deze netwerken kunnen onbewust hun keuzes en acties beïnvloeden, wat tot integriteitsschendingen kan leiden.

Bestuurders opereren in het spanningsveld van maatschappelijke betrokkenheid/ eigen belangen tegenover volksvertegenwoordiging/ algemeen belang. Dit zorgt ervoor dat vroeg of laat besluitvorming aan de orde komt waarbij een bestuurder direct of indirect een persoonlijk belang heeft.

Een aantal kernbegrippen (de z.g. kernwaarden) staat voorop en plaatst bestuurlijke integriteit in een breder perspectief:

Openheid
De bestuurder zorgt ervoor dat hij duidelijk is over zijn nevenfuncties. Ook handelt hij altijd openlijk. Dit maakt het mogelijk om goed verantwoording af te leggen. Het geeft de controlerende organen volledig inzicht in zijn handelen en in waarom hij zo handelt. De regelgeving rondom vertrouwelijke en geheime informatie beperken de openheid en transparantie.

Betrouwbaarheid.

Op een bestuurder moet men kunnen rekenen. Hij[2] houdt zich aan de afspraken. Kennis en informatie die een bestuurder heeft gekregen i.v.m. zijn functie, gebruikt hij alleen waar dit voor is bedoeld.

Onafhankelijkheid
De bestuurder vermijdt belangenverstrengeling. Zelfs de schijn van belangenverstrengeling probeert hij te vermijden. Met belangenverstrengeling wordt bedoeld dat een bestuurder het werk dat hij voor de gemeente doet kan gebruiken om het eigenbelang of dat van een bedrijf waarmee hij banden heeft te dienen.

Dienstbaarheid
De bestuurder richt zich op het belang van de gemeente, de organisaties en inwoners die daar onderdeel van uitmaken.

Zorgvuldigheid
De bestuurder handelt altijd zodanig dat alle inwoners en organisaties op gelijke wijze en met respect worden behandeld. Hij weegt belangen van partijen op correcte wijze en legt hier op verzoek verantwoording voor af .

Vertrouwelijkheid
De bestuurder gaat vertrouwelijk om met kennis en informatie en zet die niet in voor andere belangen dan voor de gemeente.

Gebruik social media
Een bestuurder werkt in een glazen huis. Een bestuurder is hiermee 24/7 ambassadeur van de gemeente Oss. Bestuurders gebruiken steeds vaker social media om hun mening over onderwerpen te geven en de dialoog met burgers aan te gaan. Het inzetten van social media om het politieke dialoog te bevorderen is een groot goed, maar brengt ook nieuwe risico's rondom integriteit. Daarom is een bestuurder zich ervan bewust dat op social media allerlei grenzen, zoals tussen publiek en privé, vervagen en houdt rekening met de risico's die het gebruik van social media meebrengt voor de uitoefening van zijn functie als bestuurder. De veiligheid van de bestuurders, medebestuurders en medewerkers in de organisatie is hierin van groot belang.

Behoed elkaar

2) Daar waar in deze Gedragscode "hij" staat vermeld, kan ook "zij" worden gelezen.

Het is belangrijk dat er een cultuur is waarin bestuurders elkaar behoeden in plaats van dat er een afrekencultuur. Maak twijfels over hoe te handelen in het kader van integriteit bespreekbaar. Spreek elkaar aan om te helpen, niet om enkel terecht te wijzen. Neem elkaars (sociale) veiligheid serieus.

Spreek elkaar aan
Een belangrijk grondbeginsel in dit is dat politieke ambtsdragers bereid zijn om elkaar aan te spreken én de bereidheid hebben aangesproken te worden als er twijfels bestaan over het handelen van één van hen

Legitimiteit
De bestuurder neemt alleen beslissingen en maatregelen die hij mag nemen en die in overeenstemming zijn met de wet- en regelgeving. De beslissingen zijn te rechtvaardigen. Deze kernbegrippen vormen de toetssteen voor de nu volgende gedragsafspraken.

Het **manifest**
Voor de bestuursperiode 2022-2026 is er een manifest. Hierin staan afspraken over het samenspel tussen bestuurders en met de ambtelijke organisatie (hoe gaan bestuurders met elkaar en met de ambtelijke organisatie om). Bestuurders zijn op de hoogte van de inhoud van dit manifest. Bestuurders wijzen elkaar op deze afspraken, evalueren de afspraken en passen deze zo nodig aan. Op 8 juni 2024 tijdens de Heidag heeft de raad het manifest geëvalueerd en de waarde ervan is benadrukt en bevestigd.

Deel 2. Doel van deze gedragscode

De onderstaande gedragsafspraken geven richting voor het handelen van bestuurders. De afspraken helpen als bestuurders twijfels, vragen of discussies hebben over integriteit. Houdt je je als bestuurder niet aan de gedragscode, dan is het belangrijk dat je hierover verantwoordt.

1 Algemene bepalingen
1.1 In deze code is een bestuurder: een lid van de raad, een burgerlid, een lid van het college of de burgemeester;
1.2 Deze gedragscode vult de wettelijke regelingen aan;
1.3 Nevenfuncties zijn: alle functies die de bestuurder naast de functie van bestuurder vervult, onafhankelijk of hij hiervoor inkomsten ontvangt en onafhankelijk hoeveel uren hij aan deze functie besteedt;
1.4 Gevallen waarin de gedragscode niet voorziet of waarbij de toepassing niet eenduidig is, bespreken we in de raad of in het college;
1.5 De gedragscode is openbaar. Bekendmaking vindt op de gebruikelijke wijze plaats;
1.6 Als een bestuurder de gedragscode niet naleeft, kan de raad tegen hem een motie van bedenkelijkheid indienen.

2 Regels rondom (de schijn van) belangenverstrengeling
2.1 Een bestuurder handelt integer. Deze gedragscode biedt hiervoor een richtlijn.
2.2 Een bestuurder mag zijn invloed en stem niet gebruiken om een persoonlijk belang veilig te stellen of het belang van een ander(e organisatie) bij wie hij een persoonlijke betrokkenheid heeft.
2.3 Een bestuurder onthoudt zich van deelname aan de stemming en de beraadslagingen in de raad/het college als er sprake is van een beslissing waarbij belangenverstrengeling dreigt: het gaat dan om kwesties waar hij zelf een persoonlijk belang bij heeft, of om kwesties waarbij het gaat om een belang van een individu of organisatie waarbij hij een substantiële betrokkenheid heeft.
2.4 Indien de onafhankelijke oordeelsvorming van een bestuurder over een onderwerp in geding kan zijn, geeft hij bij de besluitvorming daarover aan in hoeverre het onderwerp hem persoonlijk aangaat.
2.5 Een bestuurder onthoudt zich bij beslissingen waarbij belangenverstrengeling dreigt, van stemming (zie art 2.3.) én van de beïnvloeding van de besluitvorming in de andere fases van het besluitvormingsproces.

3. Nevenfuncties
3.1 Bestuurders leveren de griffier c.q. gemeentesecretaris de informatie aan over de nevenfuncties, bij aanvang van het raadslidmaatschap c.q. ambt. Als de bestuurder gedurende het lidmaatschap, c.q. de uitvoering van het ambt een nieuwe nevenfunctie aanvaart of de omstandigheden met betrekking tot bestaande nevenfuncties wijzigen, levert hij alle informatie hierover binnen één week aan bij de griffier c.q. gemeentesecretaris.

De informatie betreft in ieder geval:
a. De omschrijving van de nevenfunctie;

b. De organisatie voor wie hij de nevenfunctie verricht;
c. Of het al dan niet een ambt gerelateerde nevenfunctie is;
d. Of de nevenfunctie betaald of onbetaald is;
e. Indien betaald, voor zover deze openbaar gemaakt moeten worden, wat de inkomsten daaruit zijn.

3.2 De bestuurder vermeldt zijn substantiële financiële belangen (bijvoorbeeld aandelen, opties en derivaten) in ondernemingen waarmee de gemeente zaken doet of waarin de gemeente een belang heeft. Deze financiële belangen zijn openbaar en liggen ter inzage. Ook een tussentijds ontstaan substantieel financieel belang moet hij opgeven. De griffier/ secretaris draagt zorg voor een geactualiseerd overzicht met gemelde financiële belangen van bestuurders.
3.3 Collegeleden handelen bij de uitoefening van hun ambt niet zodanig dat zij vooruitlopen op een functie na aftreden. Het voornemen tot het tussentijds aanvaarden van een andere functie (vóór de afloop van de ambtstermijn) bespreekt de wethouder met de burgemeester.
3.3.1 Collegeleden mogen gedurende een jaar na hun aftreden niet tegen beloning werkzaamheden ten behoeve van de gemeente verrichten.
3.3.2 Deze uitsluiting geldt niet bij aanvaarding van een dienstbetrekking bij de gemeente waar hij in het dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling zat.
3.3.3 Het college draagt haar leden niet eerder dan een jaar na aftreden voor als kandidaat voor benoeming tot commissaris of bestuurslid van een verbonden partij.
3.34 Onder verbonden partij wordt verstaan hetgeen hieronder wordt verstaan in artikel 1.1. van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

4. Informatie en vertrouwelijkheid
4.1 Het bestuurslid is op de hoogte van de actuele regels rondom geheimhouding en vertrouwelijkheid.
4.2 Het bestuurslid zorgt ervoor dat hij de vertrouwelijke en geheime informatie waarover hij beschikt veilig bewaart. Hij bergt stukken met vertrouwelijke en geheime gegevens veilig op en beveiligt computers, tablets en andere data- en communicatieapparatuur dan wel computerbestanden.
4.3 Het bestuurslid maakt niet ten gunste van zichzelf of anderen gebruik van door zijn functie verkregen niet-openbare, vertrouwelijke of geheime informatie.
4.4 Het bestuurslid verstrekt geen informatie de vertrouwelijk of geheim is of waarvan hij mag aannemen dat die dat karakter draagt.

5. Regels rondom de schijn van corruptie (Omgang met geschenken en uitnodigingen)
5.1 Een bestuurder mag zijn invloed en zijn stem niet laten kopen of beïnvloeden door geld, goederen of diensten die hem zijn gegeven of hem in het vooruitzicht zijn gesteld. Daarom neemt een bestuurder geen geschenken aan die hem vanwege zijn functie worden aangeboden, tenzij
1. Het weigeren, teruggeven of terugsturen de gever ernstig zou kwetsen of bijzonder in verlegenheid zou brengen.
2. Het weigeren, teruggeven of terugsturen om praktische redenen onwerkbaar is;
3. Het gaat om een incidentele kleine attentie (zoals een bloemetje of fles wijn).

5.2.1 Bij het accepteren van uitnodigingen voor diners, lunches, recepties e.d. van relaties van de gemeente, kunnen de bestuurders te allen tijde het belang van het contact verantwoorden.
5.3.1 De bestuurder meldt het voornemen tot een buitenlandse dienstreis of een uitnodiging daartoe aan het bestuursorgaan waar hij deel van uitmaakt. Hij verschaft daarbij informatie over het doel en de duur van de reis, de bijbehorende beleidsoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap dat meereist, de geraamde kosten en de wijze waarop van de reis verslag wordt gedaan. Het bestuursorgaan verleent al dan niet toestemming.
5.3.2 Als de bestuurder voornemens is om de buitenlandse reis voor privédoeleinden te verlengen, geeft hij dat ook aan. De extra kosten van de verlening komen daarbij volledig voor eigen rekening.
5.3.3 De gemeenteraad wordt van het besluit op de hoogte gesteld indien het een collegelid betreft.
5.3.4 De bestuurder legt mondeling of schriftelijk verantwoording af over afgelegde buitenlandse dienstreizen.
5.4 Ook indien de gemeentelijke bestuursorganen of individuele bestuurders relaties (deels) op hun kosten uitnodigen, kan in alle gevallen het belang dat de gemeente heeft bij deze uitnodigingen worden verantwoord.
5.5 De partner van een bestuurder mag op kosten van de gemeente meereizen, mits dit gebeurt op uitnodiging van de ontvangende partij en het meereizen het belang van de gemeente dient. Het besluit over de dienstreis (zie 5.3.1) bevat ook een besluit over het meereizen van de partner.
5.5 Een bestuurder declareert geen kosten, waarvoor hij al op een andere wijze een vergoeding ontvangt.
5.6 Gebruik van voorzieningen en eigendommen van de gemeente voor privé gebruik of gebruik door derden is niet toegestaan, tenzij hier andere afspraken over zijn gemaakt.

6 Regels rond de onderlinge omgang

6.1 De centrale waarden uit het manifest vormen de basis voor het handelen van bestuurders.
1. Vertrouwen: in de gemeente Oss gaan we uit van onderling vertrouwen en werken we samen om dit vertrouwen hoog te houden;
2. Gelijkwaardigheid: we behandelen elkaar gelijkwaardig, met respect voor iedereen, ongeacht wie je bent of wat je opvattingen zijn;
3. Dualiteit: we zijn een duaal gemeentebestuur waarbij er heldere rollen zijn, we respect hebben voor die rolverdeling en op een zorgvuldige wijze met de taken en verantwoordelijkheden die bij onze rol horen omgaan;
4. Solidariteit: we zijn solidair met elkaar, het gemeentebestuur vormen wij samen;
5. Transparantie: we zijn een transparant gemeentebestuur dat verantwoording aflegt over wat we doen en waarom we dat doen;
6. Luisteren: er is ruimte voor inwoners om een stem te laten horen in het besluitvormingsproces van de gemeenteraad. n respectvol met elkaar en met ambtenaren om.

6.2 Het college voelt en neemt zijn verantwoordelijkheid voor beleidsuitvoering, het voorbereiden van besluiten en het actief en volledig informeren van de gemeenteraad.
Het college spreekt op deze taken nooit ambtenaren in het openbaar aan. Het college is medeverantwoordelijk voor het creëren van een veilige werksfeer in het ambtenarenapparaat. Ook raadsleden zijn medeverantwoordelijk voor het creëren van een veilige werksfeer.

6.3 Bestuurders vallen elkaar niet persoonlijk aan tijdens politieke avonden of op social media. Zij twijfelen niet in het openbaar- in de raad, de media of op social media- aan elkaars integriteit.

6.3 Grensoverschrijdend gedrag tolereren we niet. Grensoverschrijdend gedrag bestaat uit omgangsvormen die door de persoon die het ondergaat als gedwongen en/of ongewenst worden ervaren. Gedrag waardoor iemand zich bedreigd, beledigd, gekwetst of onveilig voelt.

6.3.1 Een melding van grensoverschrijdend gedrag wordt gedaan bij de griffier/ gemeentesecretaris en/ of de burgemeester.

6.4 Bij onenigheid in de onderlinge omgang of de gang van zaken tijdens vergaderingen gaan raadsleden, mogelijk onder begeleiding, onderling het gesprek aan met elkaar. Indien wenselijk worden zaken besproken in het fractievoorzittersoverleg.

7. Naleving gedragscode

7.1 De naleving van de gedragscode start met het voldoende tijd en ruimte te nemen voor het bespreken van lastige integriteitskwesties.

7.2 De raad stelt een onderzoeksprotocol vast over hoe om te gaan met vermoedens van het niet-naleven van de gedragscode.

7.3 De burgemeester of de plaatsvervangend voorzitter van de raad kan de raad vragen om in specifieke gevallen af te mogen wijken van onderdelen van het protocol. De burgemeester of de plaatsvervangend voorzitter motiveert dit verzoek.

7.4 Een sanctie kan volgen wanneer vast is komen te staan dat een regel uit de gedragscode is overtreden. Welke sanctie dat is hangt af van de omstandigheden. Mogelijke sancties zijn:
- Een corrigerende gesprek met burgemeester. griffier en/ of fractievoorzitters
- Het maken van excuses in het openbaar
- Afkeuring door partijen
- Motie van treurnis
- Motie van afkeuring
- Motie van wantrouwen
- Schorsing en ontslag van de bestuurder
- Strafrechtelijke vervolging.

Voorbeelden ter ondersteuning van de gedragscode

Via fictieve praktijkvoorbeelden geven we uitleg bij verschillende artikelen in de gedragscode

Hoofdstuk 2 : Het tegengaan van belangenverstrengeling

Een raadslid is voorzitter van de voetbalvereniging. Mag het raadslid het raadslidmaatschap combineren met dit voorzitterschap?

Antwoord
Artikel 13 van de Gemeentewet verbiedt de combinatie van deze functies niet. Het raadslid moet de functie wel melden (artikel 3.1 van de gedragscode). Let op: alle bestuurders (raadsleden, collegeleden en de burgemeester) moeten al hun functies melden.

De raad behandelt de Sportnota. Mag dit raadslid meestemmen?

Antwoord
Ja. Met het vaststellen van de Sportnota besluit raad over alle sporten. Er is geen verstrengeling van belangen als dit raadslid mee doet aan de besluitvorming in de raad. De kennis en ervaring van het raadslid is wellicht juist wel van belang om tot goede besluitvorming te komen. Het is dus van belang dat het raadslid meedoet in de besluitvorming. Let op: De redenatie 'bij twijfel niet meestemmen' gaat niet altijd op. De kerntaak van een raadslid is stemmen.

Alleen in een beperkt aantal gevallen die in de wet staan, mag een raadslid niet meestemmen. Meestemmen mag niet als het belang van een raadslid ('of een individu of organisatie waarbij het raadslid een persoonlijke betrokkenheid heeft') wordt verstrengeld met het algemeen belang. In alle andere gevallen is de richtlijn om te stemmen. Er kan een schijn van belangenverstrengeling ontstaan in een situatie waardoor een raadslid overweegt niet mee te stemmen. Natuurlijk moet het raadslid waar mogelijk de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. Maar vaak zijn er in specifieke situaties nog andere mogelijkheden om actief de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen, anders dan niet meestemmen. Zo kan het raadslid aan het begin van het debat aangeven dat hij voorzitter is van de voetbalvereniging.

De raad besluit over uitbreiding van voetbalvelden. De club waar het raadslid voorzitter van is, is ook een kanshebber voor de uitbreiding. Mag het raadslid meestemmen?

Antwoord
Nee, artikel 2.2 van de gedragscode verbiedt het raadslid mee te stemmen. De club is een van de (duidelijke) belanghebbenden in dit besluit, dus een verstrengeling van belangen is aan de orde: het belang van de club dat het raadslid dient als voorzitter enerzijds en het belang van de stad voor de uitbreiding van voetbalvelden anderzijds.

Mag dit raadslid een ander lid van de fractie het woord laten voeren op dit dossier?

Antwoord
Dat mag, maar het gaat bij de mogelijkheid om de besluitvorming te beïnvloeden om meer dan alleen het overdragen van het woordvoerderschap op dit dossier. Het raadslid dat voorzitter is van de voetbalclub mag op grond van artikel 2.5 van de gedragscode ook intern het standpunt van de fractie niet beïnvloeden over de uitbreiding van de voetbalvelden. Omdat de burger niet kan controleren of het raadslid dat ook daadwerkelijk niet heeft gedaan, is het belangrijk dat alle fractieleden erop toezien dat ook in de interne oordeels- en besluitvorming de activiteiten van dit raadslid gescheiden blijven.

Als het raadslid dat voorzitter van de voetbalclub is tegen de uitbreiding van velden van zijn eigen club zou stemmen, dan is toch voor de burger te zien dat het raadslid het raadswerk en het voetbalwerk scheidt? Dan kan het raadslid toch meestemmen?

Antwoord
Nee, ook dan mag het raadslid op grond van artikel 2.2 van de gedragscode niet meestemmen. Misschien komt het de voetbalclub om redenen die niet bekend zijn, veel beter uit als de uitbreiding bij een andere club geschiedt. Dan zou het weliswaar lijken alsof het raadslid in het belang van de stad (en niet van de club) zou stemmen, maar feitelijk is dat niet het geval. Stemgedrag is dus niet relevant in deze situatie.

De raad neemt een besluit over uitbreiding van voetbalvelden. Voetbalclub X is een mogelijke kandidaat voor de uitbreiding. Het kind van een raadslid (die niet de voorzitter van de voetbalclub is) zit op voetbalclub X. Mag het raadslid meestemmen?

Antwoord
Ja, het raadslid moet gewoon meestemmen. De relatie tussen het raadslid en de voetbalclub is niet zo dat er sprake of dreiging is van een onwenselijke verstrengeling van persoonlijk belang met het algemeen belang.

Onze gedragscode is een aanvulling op de wet. Voor een compleet beeld staan hieronder een aantal voorbeelden die een inkleuring geven aan de regels in de Gemeentewet.

Een raadslid is zzp'er. Hij geeft als ZZP-er trainingen over het organiseren van verkiezingen. De afdeling burgerzaken van Oss vraagt het raadslid een training te verzorgen voor de medewerkers. Mag het raadslid deze opdracht aannemen?

Antwoord
Nee, het raadslid mag de opdracht niet aannemen. Artikel 15 van de Gemeentewet verbiedt dit. Dit artikel verbiedt raadsleden bepaalde overeenkomsten aan te gaan en bepaalde handelingen te verrichten.

Mag het raadslid namens zijn eenmansbedrijf de training voor burgerzaken laten verzorgen door een ander?

Antwoord
Nee, ook dan mag het raadslid de klus niet aannemen. De Gemeentewet staat dit niet toe (artikel 15 lid 1 onder d onderdeel 1e). Het feit dat het bedrijf de overeenkomst rechtstreeks aangaat, maakt dat dit artikel van toepassing is. Het raadslid blijft betrokken. Het aannemen van de klus is een overtreding van de Gemeentewet

Mag het raadslid een training aan de medewerkers van burgerzaken verzorgen zonder dat hij hiervoor een betaling ontvangt?

Antwoord
Nee, ook dan geldt dat het raadslid de opdracht niet mag aannemen. De Gemeentewet spreekt over het aangaan van een overeenkomst. Of het raadslid hiervoor een betaling ontvangt is niet relevant.

Een trainingsbureau krijgt de opdracht van de gemeente Oss om een training te verzorgen voor de medewerkers van Burgerzaken. Het trainingsbureau vraagt het raadslid om als zzp-er de klus op zich te nemen. Mag het raadslid de klus aannemen?

An twoord
Nee. De overeenkomst met de gemeente wordt weliswaar niet rechtstreeks aangegaan, maar via het trainingsbureau. Via een omweg verricht het raadslid dus wel (betaald) werk voor de gemeente.

Een raadslid is naast raadslid ook leerlingbegeleider. Hij weet daarom veel over jeugdzorg. Mag dit raadslid woordvoerder in de raad zijn op dit onderwerp?

Antwoord
Ja, dat mag. Het is van belang dat raadsleden kennis hebben over wat zich afspeelt in het maatschappelijk middenveld. Daarom sluit de wet een combinatie van raadslid met een andere functie slechts zelden uit.
Het raadslid mag niet het standpunt van de fractie (en de raad) zo beïnvloeden dat het onterecht positief uitpakt voor zijn eigen werkgever.

Als je vragen hebt over hoofdstuk 2 van de gedragscode kun je advies vragen aan de griffier of de gemeentesecretaris.

Het college van B&W besteedt de exploitatie van het nieuwe Golfbad openbaar aan. De directeur van een zwembad in een Brabantse gemeente heeft interesse en wil meedingen in de aanbesteding. Zijn neef heeft een administratiekantoor en is daarnaast raadslid in Oss. De directeur vraag zijn neef even mee te kijken naar zijn offerte. Het raadslid bekijkt de offerte en adviseert vervolgens om bepaalde kwaliteiten wat zwaarder aan te zetten in de offerte. Het raadslid weet dat Oss aan deze kwaliteiten veel waarde hecht. Als bedankje voor de tijdsinvestering maakt de directeur een klein bedrag over naar de partijkas van de partij van zijn neef (het raadslid), ook hangt hij een banner op in het zwembad als gratis reclame voor hem.

Naar aanleiding van de openlijke reclame voor het raadslid en de verhouding tot de directeur van het zwembad ontstaan bij de raad zorgen over de betrokkenheid van het raadslid bij de aanbesteding van het zwembad. De raad vraagt de burgermeester een intern onderzoek in te stellen. De burgermeester spart hierover informeel met een aantal wethouders. Deze wethouders menen dan het onwenselijk is om een intern onderzoek te starten omdat het raadslid naast deze mogelijke misstap, al veel betekent

heeft voor de gemeente. Bovendien draagt de samenleving het raadslid op handen, zo blijkt wel uit de voorkeursstemmen die tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen voor hem zijn uitgebracht. De burgemeester besluit dat er geen intern onderzoek komt. Welke handelingen van het raadslid, de burgermeester en wethouders zijn aanvaardbaar of onaanvaardbaar?

Antwoord
De neiging bestaat om per actie te beoordelen of dit mag op basis van de Gedragscodes en de Gemeentewet. Soms is dit nuttig of noodzaak. Zo heb je als raadslid niet externe partijen te adviseren bij vastgoed voor de gemeente. Bovendien verschaf je hiermee familie vertrouwelijke informatie waardoor er een risico bestaat op oneerlijke concurrentie. De schenking aan de partijkas en het ophangen van de banner kunnen hierbij als steekpenningen worden gezien in ruil voor het delen van vertrouwelijke informatie. De burgemeester is als hoeder van de integriteit verantwoordelijk voor het instellen van een onderzoek als hier een reden voor is. De burgemeester mag geen schijnargumenten meewegen bij de overweging of er een onderzoek moet worden ingesteld.

Een integriteitskwestie kan beginnen bij warme familieverbanden van een raadslid, waarna relaties binnen verschillende (informele) netwerken op elkaar ingrijpen. Het elkaar bevoordelen, belangenverstrengeling, de verkeerde omgang met informatie en corruptie lopen hier door elkaar heen. Wanneer enkel de individuele handelingen van het raadslid, de wethouders en burgermeester beoordeeld worden, dan doet dat geen recht aan de grote integriteitskwestie die zich kenmerkt door het kluwen aan personen en handelingen die tezamen de integriteit van het lokaal bestuur raken en uiteindelijk maken dat de kwestie niet onderzocht wordt.

Hoofdstuk 3: Omgaan met informatie

De raad wil de bestemming van een gebied wijzigen zodat daar woningbouw mogelijk wordt. Het college besluit dat het dossier geheim is. De pers schrijft regelmatig over dit dossier. Vaak zit de pers er niet ver naast. Dit duidt erop dat er wellicht door één of meer college- of raadsleden gepraat wordt met journalisten. Een raadslid vindt dat het in het geheim behandelen van dit dossier niet langer aan de orde is omdat alles toch al op straat ligt. Mag het raadslid ingaan op het verzoek van de pers om over het dossier te spreken?

Antwoord
Nee, het spreken met anderen over dit dossier is een niet toegestaan. Dit dossier is nog steeds geheim. De geheimhouding is niet opgeheven. Over het dossier spreken is een overtreding van artikel 272 Wetboek van Strafrecht en van artikel 4.4. van de gedragscode.

Een raadslid stuurt het volgende bericht op X: ' @VoetbalverenigingOss Ik zit hier in een besloten vergadering over de toekenning van subsidies. Het is spannend. #bezuinigen is altijd moeilijk…' Mag dit?

Antwoord
Nee, dit mag het raadslid niet doen. Er rust geheimhouding op wat er besproken wordt tijdens de besloten vergadering. Een bericht op X is een overtreding van artikel 4.4 van de gedragscode.

De ontwikkelingen op Amsteleind verlopen voorspoedig. Een collegelid schat in dat met een beetje goede wil van college en raad de inschrijving van de eerste woningen waarschijnlijk midden in de zomer plaatsvindt. De zus van de wethouder wil graag in het gebied wonen. Mag de wethouder haar waarschuwen niet in die periode op vakantie te gaan zodat zij zich als eerste kan inschrijven?

Antwoord
Nee, het waarschuwen van de zus is in strijd met artikel 4.3 van de gedragscode. Het collegelid kan de inschatting over de inschrijving alleen maken omdat hij beschikt over voorkennis. Raads- en collegeleden beschikken over informatie die burgers niet hebben.

Hoofdstuk 5 Regels over het tegengaan van corruptie

Raads- en collegeleden krijgen van het theater in de gemeente een gratis jaarkaart voor alle voorstellingen aangeboden. Mag deze kaart worden geaccepteerd?

Antwoord

Nee, het aannemen van de kaart, is een overtreding van artikel 5.1 van de gedragscode. Een dergelijke kaart is een gericht geschenk voor de bestuurders van de gemeente.

Alleen de portefeuillehouder Cultuur en de raadsleden die over Cultuur het woord voeren krijgen de kaart aangeboden. Mogen zij deze kaart accepteren?

Antwoord
Nee, ook dit levert een overtreding op van artikel 5.1 van de gedragscode. Het is 'om te weten hoe het reilt en zeilt' bij het theater voor deze mensen niet noodzakelijk een kaart te hebben en het accepteren van zo'n gift roept mogelijk wel de schijn van corruptie op. De wethouder en de raad kunnen zich op een andere manier op de hoogte stellen over het theater of de theaterbranche. Bijvoorbeeld via het afleggen van een werkbezoek met een duidelijk programma.

De gemeente subsidieert het Muze Misse festival. De gemeente wil hiermee zoveel mogelijk burgers in aanraking laten komen met cultuur. Het college vraagt de organisatie om 30 vrijkaarten voor college- en raadsleden. Zij kunnen dan als ambassadeur van de gemeente aanwezig zijn. Mag dit?

Antwoord
Nee, dit mag het college niet doen. Het college vraagt een geschenk. Voor de organisatie is het moeilijk om nee te zeggen. De vraag van het college kan worden beschouwd als een oneigenlijke subsidie-eis. Verder is het doel van de subsidie niet het zichtbaar maken van de gemeente. Dit laatste zou in relatie tot dit evenement ook bereikt kunnen worden door de burgemeester of een wethouder bij de opening een rol te laten vervullen. Een andere mogelijkheid is dat de gemeente voor raads- en collegeleden – los van de subsidieverstrekking – een aantal kaartjes aanschaft.

Nu nodigt de organisatie van het Muze Misse festival college en raadsleden uit voor een werkbezoek waarbij de organisatie vrijkaartjes aanbiedt voor college- en raadsleden plus partners. De organisatie wil tijdens een werkbezoek achtergrondinformatie geven over reilen en zeilen van het evenement. Daarnaast zal er een rondleiding zijn inclusief uitleg over de veiligheidsaspecten, wegafzettingen, beperking van de geluidsoverlast en de samenwerking met de hulpdiensten. Na afloop van het werkbezoek mogen de genodigden onder het genot van een hapje en een drankje het evenement bijwonen. Mogen college- en raadsleden gebruik maken van deze uitnodiging?

Antwoord
Ja dat mag. Deze uitnodiging heeft een functioneel karakter; om zich goed te laten informeren over het evenement kan het noodzakelijk zijn om de praktijk van het evenement te ervaren. Dat de college- en raadsleden een hapje en drankje aangeboden krijgen, is ook redelijk. Dit geldt niet voor de uitnodiging aan de partners. Als zij het evenement willen bijwonen moeten ze een kaartje kopen. Voor hen kan het bezoek van het evenement niet als functioneel gezien worden.

Een raadslid geeft een lezing. Na afloop krijgt hij een bos bloemen aangeboden. Mag het raadslid dit aannemen?

Antwoord
Ja, het bosje bloemen mag gezien worden als geschenk dat uit hartelijkheid gegeven wordt. Het niet accepteren de gever op dat moment ernstig in verlegenheid zou brengen. Het is bovendien niet het type geschenk dat de schijn van corruptie opwekt.

College en raad krijgen van een lokale toeristische attractie een uitnodiging voor het bijwonen van een presentatie over hun nieuwe plannen. Daarbij vindt ook een diner plaats met de ondernemers uit de gemeente. Mogen raadsleden de uitnodiging accepteren?

Antwoord
Ja, college en raadsleden mogen in principe ingaan op dit verzoek. Het is belangrijk voor het college- en raadswerk dat ze geïnformeerd worden. Niet alleen door gesubsidieerde instellingen maar ook door commerciële partijen of andere belanghebbende. Een commerciële partij biedt vaak een luxere aankleding van een werkbezoek. Het accepteren hiervan levert geen overtreding van de gedragscode op. Er zit wel een grens aan de mate van luxe die acceptabel is.

6 Regels rondom respectvolle omgang en integriteit

Tijdens de nieuwjaarsborrel praten twee raadsleden met elkaar. Het gesprek wordt steeds heftiger. Ze gaan ruziën. Eén raadslid begint te schreeuwen: "Die commissie werkt helemaal niet en dat is jouw schuld! Je bent de slechtste voorzitter die Oss ooit heeft gehad. Iedereen vindt dat. Ik ga zorgen dat je niet opnieuw gekozen wordt!" Is dit gedrag acceptabel?

Antwoord
Nee, dit gedrag is acceptabel. Het raadslid overtreedt hiermee artikel 6.3 van de gedragscode. Het raadslid schreeuwt in het openbaar tegen een collega. Dat mag niet. Andere mensen horen het ook, en dat maakt het nog erger.

Een directeur vertelt op een bewonersavond over de plannen van de gemeente voor de winkelstraat. De straat gaat hiervoor een half jaar open. De winkeliers zijn boos. Eén van hen zegt: "Wat u zegt klopt niet. Uw ambtenaren hebben gezegd dat het veel langer kan duren. Dat kost ons klanten. We pikken dit niet!" Twee raadsleden zijn erbij. In de volgende raadsvergadering zegt één raadslid: "De directeur loog. Zulke ambtenaren willen we niet. Kan de portefeuillehouder P&O snel een gesprek met hem voeren?" Is dit acceptabel gedrag?

Antwoord
Nee, dit gedrag is niet acceptabel. Een raadslid mag niet een ambtenaar persoonlijk aanvallen in het openbaar. Dat staat in artikel 6. van de gedragscode. Als een raadslid twijfelt aan een ambtenaar, kan hij dit bespreken met de griffier of de portefeuillehouder. In de raadsvergadering mag het raadslid wel zeggen dat er zorgen zijn over het functioneren van sommige betrokken ambtenaren.

Een burger spreekt een raadslid aan in het café. Hij zegt dat hij geen vertrouwen meer heeft in de politiek. Hij noemt de wethouder Sociaal Domein een crimineel. Hij zegt dat de wethouder samenwerkt met gesubsidieerde instellingen voor eigen voordeel. Thuis plaatst het raadslid een bericht op sociale media: "Wethouder Sociaal Domein heeft eigen netwerkjes, zegt een betrouwbare bron. Subsidies voor zelfverrijking?" Mag dit?

Antwoord
Nee. Dit is geen acceptabel gedrag. Artikel 6.1 en 6.3 zeggen dat raadsleden de integriteit van een wethouder moeten beschermen. Dit soort berichten schaadt het vertrouwen in de politiek. Als een raadslid echt twijfelt aan de integriteit van een wethouder, moet hij dit melden via de juiste weg. Hij meldt zijn vermoeden bij de burgemeester.

Tijdens een debat voelt een raadslid zich niet serieus genomen. Hij maakt een wegwerpgebaar en roept: "Ik doe niet meer mee aan dit poppenspel!" Daarna loopt hij de raadszaal uit. Is dit gedrag oké?

Antwoord
Nee, dit gedrag is niet oké. Een raadslid moet in principe blijven tijdens het debat. Zeker als er gestemd wordt, want dan heeft hij de plicht om te stemmen. Ook als hij zich niet gehoord voelt, moet hij blijven.

Bijlage 1a Manifest

A. Doel van het manifest
Voor u ligt het manifest van de gemeente Oss. In dit manifest spreken we met elkaar af hoe we binnen de gemeente Oss als raad, college en ambtelijke organisatie met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van onze gemeente. In het manifest onderstrepen wij onze gezamenlijke centrale waarden en werken deze verder uit in uitgangspunten voor ons onderlinge samenspel, de informatievoorziening en verantwoording van het college aan de raad en de participatie van onze inwoners bij het gemeentebestuur.

Dit manifest stellen we vast voor de bestuursperiode 2022-2026. Ieder jaar komen we als raad en college met elkaar samen om de werking van het manifest te evalueren. Het is daarbij altijd mogelijk om in gezamenlijkheid aanpassingen of bijstellingen aan te brengen in het manifest.

B. Centrale waarden waar vanuit wij werken

Als gemeentebestuur van Oss hebben we een aantal gezamenlijke waarden. Deze waarden stellen we centraal in ons dagelijks werken en samenwerken.

1. Vertrouwen: in de gemeente Oss gaan we uit van onderling vertrouwen en werken we samen om dit vertrouwen hoog te houden;
2. Gelijkwaardigheid: we behandelen elkaar gelijkwaardig, met respect voor iedereen, ongeacht wie je bent of wat je opvattingen zijn;
3. Dualiteit: we zijn een duaal gemeentebestuur waarbij er heldere rollen zijn, we respect hebben voor die rolverdeling en op een zorgvuldige wijze met de taken en verantwoordelijkheden die bij onze rol horen omgaan;
4. Solidariteit: we zijn solidair met elkaar, het gemeentebestuur vormen wij samen;
5. Transparantie: we zijn een transparant gemeentebestuur dat verantwoording aflegt over wat we doen en waarom we dat doen;
6. Luisteren: er is ruimte voor inwoners om een stem te laten horen in het besluitvormingsproces van de gemeenteraad.

C. Rol gemeenteraad en college

Uitgangspunt: De raad en het college hebben elk een wettelijk vastgelegde rol in het bestuurlijk samenspel. We spreken elkaar aan wanneer we niet binnen onze rol blijven;

Afspraken:

1. De gemeenteraad geeft met zijn instrumenten invulling aan zijn kaderstellende rol. De raad maakt kenbaar wat hij van het College nodig heeft om de kaderstelling vorm te geven.
2. Het college voert de kaders van de gemeenteraad uit en legt actief verantwoording af over de wijze waarop uitvoering is gegeven aan kaders vanuit de gemeenteraad, zodat hij hierop kan controleren.
3. Het college geeft de raad ruimte vragen te stellen en eigen voorstellen te doen en gaat hier serieus op in.
4. Het besluitvormingsproces wordt (zeker bij belangrijke maatschappelijke onderwerpen) in overleg tussen Raad en College vormgegeven;
5. Het debat wordt gevoerd op basis van argumenten.
6. Spanningen in het samenspel van het gemeentebestuur benoemen we en maken we bespreekbaar.

D. Informatievoorziening door het college aan de raad

Uitgangspunt: Een proactieve en heldere informatievoorziening van het college aan de raad;

Afspraken:

1. Het college voorziet de raad actief, volledig en tijdig van de informatie die de raad nodig
1. heeft om de juiste beslissingen te nemen;
2. Het college streeft naar helderde, leesbare informatie voor de raad. Er is aandacht voor begrijpelijk taalgebruik.
3. Alle raadsleden verdienen hetzelfde kennisniveau. Informatie vanuit het college wordt met de gehele raad gedeeld;
4. De ambtelijke organisatie krijgt van het college de ruimte om technische vragen van de raad zonder tussenkomst van het college te beantwoorden;

5. Informatievoorziening vindt in beginsel in de openbaarheid plaats. Hier wordt alleen gemotiveerd van afgeweken.
   Het raadsinformatiesysteem maakt de met de raad gedeelde informatie transparant en goed vindbaar voor raadsleden, inwoners en media.

E. Wijze van verantwoording door het college aan de raad

Uitgangspunt: We gaan in de verantwoording meer aandacht schenken aan de lange termijn;

Afspraken:

1. Het College stelt een lange termijn besluitvormingsagenda op waarin inzichtelijk wordt gemaakt op welke momenten belangrijke besluiten genomen gaan worden. De Agendacommissie bewaakt deze agenda.
2. Het college neemt als geheel verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleid. Bij specifieke onderwerpen is altijd duidelijk welke bestuurder de eerste verantwoordelijke is, ook als sprake is van meerdere portefeuillehouders.
3. Het college legt in het openbaar verantwoording af over het gevoerde beleid, tenzij er een gegronde reden is op basis van de Wet Open Overheid (WOO) om (al dan niet gedeeltelijk) niet in het openbaar verantwoording af te leggen. In die gevallen wordt dit openbaar gemotiveerd;

Bijlage 2 Niet-openbaar, vertrouwelijk, geheim? De regels

Inleiding

Dit stuk geeft antwoord op twee vragen:
1. Wat is niet-openbare en vertrouwelijke en geheime informatie en hoe gaan we hier mee om?
2. Wat is een besloten overleg en wanneer gebruiken we dat?

Openbaarheid is één van de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat. Het gaat hier niet alleen om openbaarheid van besluitvorming maar ook om openbaarheid van informatie. De openbaarheid draagt enerzijds bij aan de legitimatie van dat bestuur, anderzijds aan de controle op dat bestuur. Openbaarheid vormt, met andere woorden, een wezenlijk element van de gemeentelijke organisatiestructuur. Met het uitgangspunt 'openbaarheid, tenzij' moet het college de afweging tussen openbaarheid en geheimhouding zorgvuldig maken. Helderheid over de juridische kaders en specifieke lokale spelregels en procedures is daarbij essentieel.

Een ander grondbeginsel van onze democratische rechtstaat is dat de gemeenteraad en de raadscommissies als volksvertegenwoordigende organen in openbaarheid vergaderen. In uitzonderingsgevallen kan de raad of de commissie ook met gesloten deuren, dus in beslotenheid, vergaderen. Besloten vergaderingen behoren uitzonderingen te zijn.

Informatie
Openbaarheid vormt de basis van het overheidshandelen. Als het college besluiten neemt, dient de gemeenteraad in de gelegenheid te zijn die te controleren. Daarvoor moet de raad beschikken over adequate informatie. Hoewel openbaarheid het uitgangspunt is, is niet voor niets voorzien in de situatie dat bij een behoorlijk functioneren van het gemeentebestuur soms andere belangen dan openbaarheid tijdelijk belangrijker kunnen zijn met het oog op de zorgvuldigheid.

Besturen vergt soms dat men elkaar vertrouwelijk kan informeren. Om dit mogelijk te maken moeten we afspraken maken die bij onze (Osse) cultuur passen. Bij zaken die (nog) niet voor openbaarmaking in aanmerking komen, kan men denken aan: financiële en strategische belangen van de gemeente of met de belangen van een derde, zoals een onderhandelingspartner (denk aan het innemen van een grondpositie of aanbesteding). In zo'n geval kan besloten worden een onderwerp niet in de openbaarheid te behandelen. Als er zaken zijn die (nog) niet voor de openbaarheid in aanmerking krijgen die zaken een speciale status:
- Niet-openbaar (onderlinge afspraak)
- Vertrouwelijk (onderlinge afspraak)
- Geheim (Hoofdstuk Va Geheimhouding en artikel 23 Gemeentewet) Elke status kent zijn eigen manier van behandelen.

De uitgangspunten voor het omgaan met informatie zijn:
1. Alle stukken van de gemeente en vergaderingen van de raad zijn in beginsel openbaar, tenzij bij of krachtens de wet anders is geregeld.
2. College en/of raad besluiten alleen tot geheimhouding, vertrouwelijkheid of niet-openbaar van stukken of van het ter vergadering behandelde als dat strikt noodzakelijk is. Het college legt uit waarom iets geheim of vertrouwelijk is.
3. Het college en/of de raad besluiten welke status de zaken die (nog) niet voor de openbaarheid in aanmerking komen krijgen.

Hoe gaan we nu om met niet-openbare en vertrouwelijke informatie?
Er zijn altijd zaken die (nog) niet voor openbaarmaking in aanmerking komen. Over de uitwisseling van deze informatie zijn concrete afspraken gemaakt. De Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur zorgt ook voor een wijziging in de Gemeentewet. Dat maakt het noodzakelijk de bestaande afspraken aan te passen aan de gewijzigde wet.

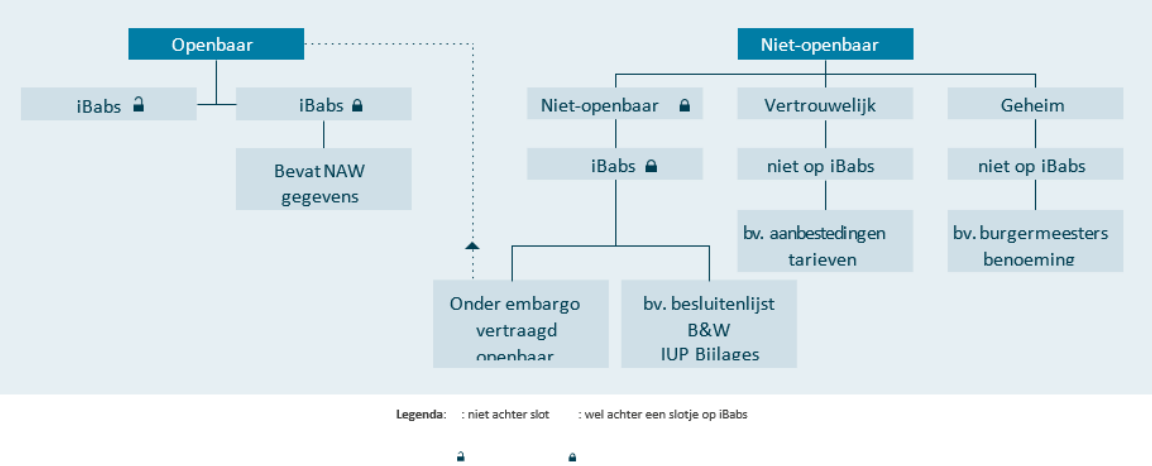
In de gewijzigde gemeentewet is een apart hoofdstuk gekomen over de geheimhouding van schriftelijke informatie (artikel 87, 88 en 89 Gemeentewet) Hierin is het opleggen van geheimhouding losgekoppeld van het verstrekken van geheime informatie aan anderen.

De belangrijkste wijzigingen zijn:
- De raad hoeft de geheimhouding niet meer te bekrachtigen van informatie die onder geheimhouding wordt gedeeld. De raad moet wel actief besluiten geheimhouding op te heffen. Als geheime informatie aan de raad is verstrekt is dit orgaan de enige die de geheimhouding kan opheffen. De raad moet regels stellen zodat het college bevoegd wordt geheime informatie aan anderen te verstrekken nadat de informatie gedeeld is met de raad. Zolang er geen besluit is genomen, geldt een geheimhoudingsplicht. De wet biedt de mogelijkheid om in een aparte verordening het college

in staat te stellen om stukken waarop geheimhouding is opgelegd, met anderen te delen als dit voor het dagelijks bestuur van de gemeente noodzakelijk is.
- Het is niet meer mogelijk om bepaalde schriftelijke informatie onder geheimhouding met één of enkele leden (bijvoorbeeld in het fractievoorzittersoverleg) te delen. Hierop passen we de regels voor vertrouwelijke informatie aan.
- Informatie die onder geheimhouding met een commissie wordt gedeeld, moet ook aan de raad als geheel worden verstrekt. Dit geldt niet voor mondelinge informatie die tijdens de commissie wordt verstrekt.
- Er rust van rechtswege geheimhouding op mondelinge informatie die gedeeld wordt. Deze informatie is alleen beschikbaar voor degene die bij de vergadering aanwezig waren. In de oude situatie moest de raad of commissie een apart besluit nemen over het opleggen van geheimhouding over hetgeen tijdens een besloten vergadering besproken werd. Dat is nu niet meer nodig.

De wijzigingen in de Gemeentewet zorgen voor aanpassingen van de afspraken van college en raad bij de geheime stukken en bij de vertrouwelijke stukken.
Hieronder volgt een uitleg over de verschillende begrippen en daarbij de afspraak hoe we met de informatie willen omgaan.

Schema waarin het onderscheid in verschillende informatie zichtbaar is.

Openbare informatie

Openbaar
- **Juridische status?**
  De informatie is openbaar en voor iedereen beschikbaar.
- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  We publiceren de informatie op de site en/of plaatsen het in "Oss actueel". Desgevraagd verstrekken we een kopie, etc.
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie? En wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  De informatie mag met iedereen gedeeld worden.
- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Niet aan de orde: eens openbaar is altijd openbaar.

Besluiten die niet openbare persoonsgegevens bevatten, waarbij het besluit zelf openbaar is
De besluiten die **persoonlijke gegevens** bevatten **zijn openbaar**. Men mag deze persoonsgegevens niet op het internet plaatsen. De documenten inclusief persoonsgegevens staan op Ibabs achter een slotje. De geanonimiseerde documenten zetten we op iBabs. Deze komen niet achter een slotje.

- **Mag ik de informatie delen en zo ja met wie?**
  Je mag deze informatie delen, maar niet actief met iedereen en niet via internet.
- **Wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  Je overtreedt de Wet bescherming Persoonsgegevens wanneer je persoonlijke informatie publiek verspreidt. Het College Bescherming Persoonsgegevens kan een dwangsom opleggen of bestuursdwang toepassen wanneer je deze wet overtreedt.
- **Kan de status veranderen en hoe?**
  Nee de status van de persoonsgegevens wijzigt niet.

Niet-openbare informatie

In Oss maken we veel gebruik van het begrip niet-openbaar. Dit begrip gebruiken we voor verschillende situaties.

- Besluiten die niet openbare persoonsgegevens bevatten, waarbij het besluit zelf openbaar is. Dit soort besluiten hoort bij de openbare informatie.
- Besluiten die in zijn geheel niet-openbaar zijn. (bijvoorbeeld de niet openbare besluitenlijst van B&W).
- Besluiten die nog niet openbaar zijn: Deze besluiten worden op een later tijdstip openbaar. Het gaat hier om besluiten die vertraagd openbaar zijn en/of besluiten onder embargo worden gedeeld.
- Openbare besluiten met niet-openbare bijlagen.

In 2018 maakten raad en college formele afspraken over het gebruik van het begrip vertrouwelijk. Met de introductie van dit begrip kun je onderscheid maken in de verschillende situaties, met daarbij de meest geschikte manier van behandelen. Of er sprake is van niet-openbare, vertrouwelijke of geheime informatie hangt af van het risico dat de gemeente Oss loopt, op het moment dat informatie alsnog naar buiten komt. Is er sprake van een gering risico dan spreken we van niet-openbare informatie. Is het risico aanzienlijk dan hebben we het over vertrouwelijke informatie. Bij een zeer groot risico is het stempel geheim op zijn plaats. Het college bepaalt de status van de informatie en neemt hierover zo nodig hierover een besluit. De ambtenaar adviseert hierin.

Hieronder een schets van verschillende situaties uit de praktijk:

Niet-openbare informatie
We kennen in Oss besluiten die in zijn geheel niet-openbaar zijn. (bijvoorbeeld de niet openbare besluitenlijst van B&W, de IUP bijlage). Dit soort besluiten valt onder de niet-openbare informatie. Bij deze categorie is het risico voor de gemeente Oss minder groot wanneer de informatie alsnog naar buiten komt, dan bij vertrouwelijke of geheime informatie.

- **Juridische status?**
  Geen.
- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  De informatie is intern beschikbaar, maar niet voor derden, zoals bijvoorbeeld journalisten. De informatie is wel op iBabs beschikbaar voor de raadsleden achter een slotje.
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie?**
  Je mag de informatie intern delen, maar niet met personen/instanties ‘buitenshuis’.
- **Wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  Het is een inbreuk op de mores, op de gedragscode integriteit . Het gemeentebestuur kan een disciplinaire maatregel opleggen.
- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Ja. Zoveel als mogelijk moeten we aangeven wanneer de informatie wèl openbaar wordt.

Vertraagd openbaar

- **Juridische status van het stuk?**
  De informatie is openbaar. Een (derde) belanghebbende, bijvoorbeeld de steller van artikel 41 vragen, krijgt echter als eerste de informatie toegestuurd. We moeten zoveel als mogelijk aangeven hoeveel dagen/uren de vertraging van de openbaarmaking duurt.
- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  De informatie gaat eerst naar de (derde) belanghebbende. Op de afgesproken dag/tijdstip van vertraging publiceren we de informatie op de site en/of plaatsen het in “Oss actueel”. Desgevraagd verstrekken we een kopie.
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie?**
  Ja, nadat het moment van vertraging is gepasseerd.

Onder embargo

- **Juridische status van het stuk?**
  Geen. De gemeente kan een embargo niet dwingend opleggen. Het gaat doorgaans om een verzoek om publicatie vooralsnog achterwege te laten. De ontvanger, bijvoorbeeld een journalist, bepaalt de redelijkheid van elk embargoverzoek. Instemmen met het embargo betekent dat men zich hier aan moet houden. Een embargo vervalt direct zodra één of meerdere van de betrokkenen de opschortingsafspraak schendt.
- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  Een selecte groep mensen, waaronder bijvoorbeeld raads- en burgerleden en een selecte groep journalisten, krijgt op voorhand informatie over een nieuwsfeit, met het verzoek om die informatie nog niet te verspreiden vóór een bepaalde dag en uur. Zo kan boven een persbericht staan: “Embargo tot dinsdag 21 juni 2016 15.30 uur.”
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie?**
  Nee, pas als de dag en tijdstip van het embargo is verstreken.
- **Wat zijn de consequenties als ik toch anderen hierover informeer?**

Een embargo vervalt direct zodra één of meerdere van de betrokkenen de opschortingsafspraak schendt. Het is een inbreuk op de mores. Per geval moeten we bekijken of en zo ja, welke consequenties het heeft.

- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Niet aan de orde. Van tevoren is bekend wanneer de informatie openbaar wordt.

Vertrouwelijk

- **Juridische status?**
  Het begrip vertrouwelijk heeft geen directe wettelijke basis. Het gaat hier om een afspraak tussen het college en de raad. Het hof van Amsterdam heeft in haar uitspraak van 6 augustus 2003 (LNJ A10892) uitgesproken dat vertrouwelijkheid en geheimhouding (in juridische zin) onder dezelfde noemer vallen. Formeel is echter niets geregeld over vertrouwelijkheid. Maar als raads-, college- of burgerleden hadden kunnen weten of redelijkerwijs hadden moeten weten dat de stukken vertrouwelijk zijn, dan kan o.g.v. art. 2:5 Awb vertrouwelijkheid ontstaan.
- **Wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  Het is een inbreuk op de mores.
- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Niet aan de orde. Het college bepaalt van tevoren wanneer de informatie openbaar wordt.

De status vertrouwelijk geeft het college de mogelijkheid om (nog) niet openbare informatie, waarbij het risico dat de gemeente Oss loopt op het moment dat de informatie toch naar buiten komt aanzienlijk is, te delen met de raad. Raadsleden bekleden in het gemeentelijk stelsel een belangrijke en bijzondere positie. Zij zijn als gekozen volksvertegenwoordigers verantwoordelijk voor het gevoerde bestuur. Hun recht op informatie gaat verder dan de Wet openbaarheid van bestuur. In Oss hebben burgerleden ook ruim toegang tot informatie. Door het delen van vertrouwelijke informatie kan het college optimaal aan haar actieve informatieplicht voldoen.

Bij vertrouwelijkheid gaat het om besturen. Om het voor elkaar krijgen van zaken en het creëren van politiek draagvlak daarvoor. Het college informeert de raad of commissie vertrouwelijk zonder dat direct van formele geheimhouding sprake is.
Als voorbeelden voor vertrouwelijkheid kunnen worden genoemd:

- Vrije gedachtewisseling over onderwerp tussen raad en college;
- Overleg over welke procedure men wenst te volgen;
- Een kort proces, waarbinnen men draagvlak creëert voor een besluit;
- Verstrekken van informatie aan raadsleden die (nog) niet openbaar is. Bijvoorbeeld tarieven, zienswijzen, samenwerkingsovereenkomsten, contracten etc.

- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  De informatie is voor een beperkte groep ambtenaren beschikbaar, maar niet voor iedereen en zeker niet voor derden, zoals bijvoorbeeld journalisten. In het kader van hun controlerende taak kunnen raadsleden kennis nemen van stukken die het college als vertrouwelijk bestempelt. De stukken liggen dan bij de griffie ter inzage. Men moet tekenen voor inzage. Het college kan vertrouwelijke informatie ook actief ter kennis brengen van raads- of burgerleden of bijvoorbeeld aan de fractievoorzitters.
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie?**
  De informatie mag alleen worden gedeeld met de (groep) mensen die toegang hebben (heeft) gekregen tot de informatie. Als het college informatie deelt met de fractievoorzitters mag deze informatie niet gedeeld worden binnen de fracties, tenzij in het overleg andere afspraken zijn gemaakt. Raads- en burgerleden die de informatie hebben ingezien op de Raadsgriffie mogen deze informatie alleen delen met raads- burgerleden die ook hebben getekend voor inzage.
- **En wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  Als het college goed motiveert waarom men informatie (nog) niet openbaar wil maken en dus vertrouwelijk wil delen, zullen degene die deze informatie krijgen niet snel geneigd zijn het in hen gestelde vertrouwen te schenden. Mocht men wel in de verleiding komen om de vertrouwelijkheid te schenden dan komen sancties in beeld. Schending van de vertrouwelijkheid is een inbreuk op de mores, op de gedragscode integriteit. Het gemeentebestuur kan een disciplinaire maatregel opleggen. Maar ook het strafrecht heeft hier een rol.
  Artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht geeft een algemene verplichting voor een ieder die als (onderdeel van een) bestuursorgaan of als daarvoor werkzame persoon (in welke rechtsverhouding ook) in aanraking komt met vertrouwelijke gegevens tot geheimhouding daarvan. Schending van deze vertrouwelijkheid levert een strafbaar feit op.
- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Ja. Zoveel als mogelijk wordt er aangegeven wanneer de informatie wèl openbaar, of niet-openbaar wordt.

Geheimhouding (artikel 23 en hoofdstuk Va Gemeentewet)

Het college en de raad zetten het instrument geheimhouding nauwelijks in. Geheimhouding kent een wettelijke basis (artikel 25 Gemeentewet). Het bestuur van Oss verwacht dit instrument zelden in te zetten. Wanneer heeft geheimhouding een meerwaarde?

Geheimhouding heeft een meerwaarde bij items die regionaal spelen. Alle gemeenten kunnen dan onder hetzelfde regime informatie delen met de raad. Ook als het risico voor de gemeente Oss op het moment dat de informatie toch naar buiten komt uitzonderlijk hoog is, is geheimhouding de aangewezen manier voor het delen van informatie. Het is de afweging van het college of men kiest om iets vertrouwelijk of onder geheimhouding aan de raad te verstrekken. Voorbeelden van die onder geheimhouding vallen zijn voorbereidingsbesluiten, regionaal te nemen besluiten en een burgemeestersbenoeming.

- **Juridische status?**
  Wettelijk kader:
  Artikel 110 van de Grondwet, artikelen 23 en hoofdstuk Va Gemeentewet, artikel 2:5 van de Awb en artikel 5 lid 1 en 2 Wet open overheid (hierna: Woo)

Als sprake is van één of meer belangen (weigeringsgronden) die in artikel 5 lid 1 en 2 van de Woo staat, dan is er aanleiding om geheimhouding op te leggen. Geheimhouding moet altijd expliciet worden opgelegd. Dat kunnen het college, de burgemeester en de gemeenteraad doen, ieder voorzover zij bevoegd zijn.

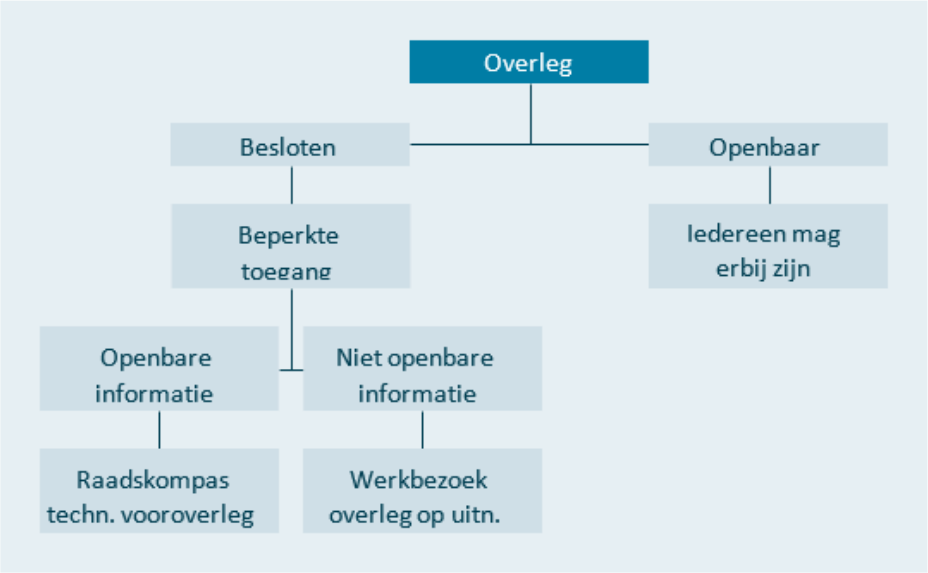
- **Hoe verstrekken we de informatie?**
  De stukken zijn voorzien van een expliciet predicaat "geheim".
- **Mag ik de informatie delen en zo ja, met wie? En wat zijn de consequenties als ik toch anderen ook hierover informeer?**
  Geheimhouding geldt voor allen die kennis hebben van het behandelde en/of de stukken. Voorbeeld: de geheimhouding geldt ook voor de collega die een kopie moet maken van een geheim stuk. De informatie mag dus NIET met anderen worden gedeeld. Als je de informatie toch deelt met anderen, dan pleeg je in beginsel een strafbaar feit.
- **Kan de status veranderen en zo ja, hoe?**
  Hoofdregel is dat de geheimhouding blijft voortduren, totdat het college (voor informatie die niet aan de raad is verstrekt) of de raad (voor alle informatie die aan de raad is verstrekt) deze opheft.

Openbaarheid van vergadering
Artikel 54 lid 1 van de gemeentewet bepaalt dat de vergaderingen van het college met gesloten deuren worden gehouden. In artikel 23 Gemeentewet staat dat de raad in openbaarheid vergadert. De raad kan echter ook met gesloten deuren, dus in beslotenheid, vergaderen. De wet noemt een aantal onderwerpen waarover de raad niet in beslotenheid mag vergaderen en besluiten (de toelating van nieuwe leden; begroting en jaarrekening; gemeentelijke belastingen; benoeming en ontslag van wethouders.)

Beslotenheid geldt alleen tijdens de vergaderingen en is wat anders dan vertrouwelijkheid of geheimhouding. Vertrouwelijkheid of geheimhouding doelt op stukken en op hetgeen tijdens een vergadering wordt besproken. Besloten gaat over de aanwezigen bij de vergadering. In Oss gaan we terughoudend om met het organiseren van besloten vergaderingen. De wethouder en/ of het college moet bij ieder overleg de afweging maken hoe men de informatie deelt.

In Oss is een aantal situaties waarbij de vergadering besloten is:
- Het fractievoorzittersoverleg. De aard van dit overleg maakt dit een besloten overleg. Er komen wel (vertrouwelijk) notulen van het overleg.
- Overleggen op uitnodiging van het college of een wethouder: Het college of de wethouder nodigt de raadsleden en burgerleden of fractievoorzitters uit om vertrouwelijke informatie te delen. Bijvoorbeeld overleg over grondprijzen, faillissement van een zorgaanbieder, of een andere onverwachte ontwikkeling met grote financiële of politieke impact.
- Besloten bijeenkomsten voor raads- en burgerleden. Bijvoorbeeld: Werkbezoeken, technisch vooroverleg, benen-op-tafelsessie en Raadskompas.
- Een raads- of commissievergadering die deels besloten is (artikel 23 Gemeentewet).

Meestal is de informatie van een besloten overleg is op voorhand vertrouwelijk. Uitzondering hierop zijn de technische vooroverleggen en het Raadskompas. Aan het einde van ieder besloten overleg maken de deelnemers afspraken over:
- Welke informatie is vertrouwelijk en welke informatie niet?
- Hoe lang is de informatie vertrouwelijk?
- Mag je de informatie delen?
- Met wie mag je de verstrekte informatie delen?

Tot slot
Raads- en burgerleden moeten zich bewust zijn wat de consequentie is van deelname aan het besloten overleg en/of het kennisnemen van de informatie. De informatie die men op deze wijze heeft gekregen kan men niet benutten in het openbare debat.

Op het moment dat niet-openbare informatie bekend raakt, moet degene die de informatie verstrekt heeft actief handelen. Degene die de informatie heeft verstrekt (vaak een wethouder of het college) moet richting de kring van mensen aan wie de informatie is verstrekt duidelijkheid verschaffen wat nu de status van de informatie is (openbaar, niet-openbaar, vertrouwelijk of geheim).

Bijlage 3 Protocol integriteit wethouders

Dit protocol wordt gebruikt in de aanloop naar de benoeming van wethouders. Het protocol heeft zowel betrekking op nieuwe kandidaat-wethouders als op de huidige wethouders.

Moment	Wat is aan de orde	Doel
Voorafgaand aan de verkiezingen	Burgemeester voertgesprek met partijvoorzitters/ fractievoorzitters/ lijsttrekkers. Griffier is aanwezig bij dit gesprek.	• Belang van integriteit en dit protocol onder de aandacht brengen. • Informeren over wettelijke vereisten. • Verantwoordelijkheden duiden; partijvoorzitters zijn verantwoordelijk voor de verkiezingslijst en kandidaatwethouders die zij voordragen.
Verkiezingsuitslag en coalitievorming is bekend, er wordt gezocht naar kandidaat-wethouders.Er zijn nog geen namen naar buiten gebracht.	Burgemeester voertgesprek met mogelijke (beoogde) kandidaat-wethouders. De griffier is aanwezig bij dit gesprek. Er wordt geen verslag gemaakt van dit gesprek.	Uitleg van procedure en wettelijke vereisten. Belang van integriteit en risico's onder aandacht brengen. Is kandidaat-wethouder bereid om eenscreenings-onderzoek te ondergaan?
Na 1 e gesprekmet burgemeester	Kandidaat-wethouder overlegt Verklaring omtrent het Gedrag (VOG) (wettelijke eis)	In beeld brengen van risico's voor de kandidaat-wethouder
	Extern bureau voert screeningsonderzoek uit	
Uitslag screenings-onderzoek is bekend	Uitslag screeningsonder-zoek gaat eerst naar de beoogd kandidaat-wethouder. Na zijn akkoord wordt het ook aan de burgemeester verstrekt.	Oordeel over risico's.

Uitslag screeningsonder-zoek is aanburgemeester verstrekt	Indien uitslag daartoe aanleiding geeft volgt een 2e gesprek met de beoogd kandidaat-wethouder, de burgemeester en de partijvoorzitter. De griffier is aanwezig bij dit gesprek. Er wordt geen verslag van dit gesprek gemaakt.	Beantwoording van de vraag: Blijft de betrokkene kandidaat-wethouder of trekt hij/zij zich terug?
De betrokkene wil zich definitief kandidaat stellen voor het wethouderschap	Alle van belang zijnde informatie over de kandidaat-wethouder wordt door de burgemeester gedeeld met departijvoorzitters/fractie-voorzitters/lijsttrekkers.	Informerenover doorlopen traject en resultaat: • Integriteit staatniet ter discussie, of • VOG wordtniet verkregen of; • Twijfels over de integriteit n.a.v. hetscreenings-onderzoek, of; • Weigering van het screeningsonderzoek
Benoeming van de kandidaat-wethouder	Onderzoekscommissie geloofsbrieven toetst	Toets op: Geloofsbrieven, wet en gedragscode.
	Afleggen eedof belofte	
Integriteit wethouder is in het geding na zijn benoeming	Burgemeester nodigt wethouder uit voorgesprek.	Hoor en wederhoor
	Indien nodig volgt mededeling aan het fractievoorzittersoverleg	Informatie

Bijlage 4 Veiligheids- en agressieprotocol voor bestuurders

Inleiding

We willen een weerbare organisatie én een gastvrije, veilige gemeente zijn. Daarom maken we met elkaar en met onze inwoners goede afspraken. We zwichten nooit voor ongewenst, intimiderend of dreigend gedrag. Als alle afspraken voor iedereen duidelijk zijn en als iedereen weet wat hij of zij moet doen, kunnen we dit gedrag voorkomen. Is er toch een incident? Dan melden en registeren we het incident en leren we ervan. Zo zijn we een weerbare organisatie.

Al deze afspraken hierover vind je in dit protocol.

Dit protocol is bedoeld voor raadsleden, commissieleden en collegeleden. Dit protocol bevat spelregels en werkafspraken hoe bestuurders moeten handelen als zij te maken krijgen met veiligheidsrisico's en/of vormen van agressie. Het werkproces, met daarin een praktisch stappenplan hoe om te gaan met degene die de normen heeft overschreden, is geen onderdeel van dit protocol. We sluiten voor dit werkproces aan bij het agressieprotocol voor de ambtelijke organisatie.
Uitgangspunt is dat bestuurders hun werk veilig kunnen doen.
Bestuurders zijn publieke figuren. Hun werk beperkt zich niet tot het gemeentehuis. Ze worden ook buiten en in de privésfeer aangesproken op hun werk. Dit protocol bevat ook werkafspraken voor het omgaan met incidenten buiten en in de privésfeer.

Agressie

De landelijke trend is dat bestuurders steeds vaker te maken krijgen met intimidatie, bedreiging of zelfs geweld. Dit blijkt uit de monitor integriteit en Veiligheid 2024 die in opdracht van ministerie van BZK is uitgevoerd. We zien in het algemeen dat het maatschappelijk debat verhardt. Lokaal zie je dat bij sommige onderwerpen de emoties hoog oplopen. Gevoelens van onmacht of frustratie komen naar boven.

Voor bestuurders is het belangrijk dat zij gemakkelijk benaderbaar zijn, open in de samenleving kunnen staan, het politieke debat vrij kunnen voeren, publieke taken vrij van dwang en drang kunnen uitoefenen en dat besluiten zonder druk kunnen worden genomen. Bestuurders worden soms omdat zij een publieke taak vervullen, geconfronteerd met normoverschrijdend gedrag van burgers. Denk daarbij bijvoorbeeld aan belediging, persoonlijke bedreiging of bedreiging richting familie, stalken, fysiek geweld of vernieling. Normoverschrijdend gedrag kan de besluitvorming beïnvloeden. Dat raakt dan aan de integriteit van het lokale bestuur en is ondermijnend voor de democratie.

Bestuurders werken in een aantal gevallen samen met de ambtelijke organisatie, het handelen van bestuurders beïnvloedt de ambtelijke organisatie ook. In relatie tot het voorkomen van en reageren op normoverschrijdend gedrag werken bestuurders en ambtenaren daarom vanuit gezamenlijke uitgangspunten. Er is sprake van onderlinge afhankelijkheid en er is daarmee ook gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Goed samenspel is cruciaal. De organisatienorm zoals die wordt gehanteerd voor de ambtenaren geldt ook voor bestuurders.
Wat is de organisatienorm?

Organisatienorm
Nultolerantie: Emotie mag, agressie niet!

We zwichten nooit voor ongewenst, intimiderend of dreigend gedrag. Dat is onze norm. Die norm geldt voor alle bestuurders, altijd. Dat kan alleen als we op elkaar kunnen rekenen.

Wat is normoverschrijdend gedrag?

Emotioneel mag, agressie niet. Dat is onze norm. Overschrijdt iemand deze norm dan volgt een passende reactie vanuit de gemeente. Emotioneel gedrag is niet altijd normoverschrijdend. Je mag boosheid uiten zolang het van korte duur is en zich laat corrigeren.

Normoverschrijdend gedrag is: aanhoudend emotioneel gedrag, aanhoudende boosheid of het aanhoudend uiten van beledigingen en gedrag dat (nadat de persoon in kwestie erop is aangesproken) niet verandert of juist verergert. Het gedrag is gericht op

- Het opwekken van onrustgevoelens, bijvoorbeeld door belediging, bedreigingen en intimidaties en impliciete uitspraken; Het verstoren van de orde of op ontoelaatbare wijze beïnvloeden van de taakuitoefening;
- Het veroorzaken van pijn, letsel
- Het verkrijgen van iets dat men graag wil.

Uitgangspunt is dat agressie een ‘vorm van gedrag is’. Bestuurders handelen op basis van dit feitelijke gedrag en niet op basis van hun persoonlijke beleving We accepteren agressief gedrag niet, ook al heb je er zelf geen last van. Dit uitgangspunt zorgt voor een eenduidige reactie richting onze inwoners.

Op de volgende pagina staat hoe je het gedrag kunt herkennen.

Gedrag herkennen; weten wat je moet doen

Wat acceptabel en onacceptabel gedrag is, ligt voor iedereen persoonlijk anders. In Oss willen we één norm houden. Om te kunnen handelen op basis van dit feitelijke gedrag moet je kunnen herkennen om welk gedrag het gaat, zodat ook voor de inwoner duidelijk wordt wat we wel en niet accepteren.

EMOTIE MAG, AGRESSIE NIET

Acceptabel gedrag duiden we aan met de kleur GROEN •
Onacceptabel gedrag duiden we aan met de kleur ROOD.

GROEN GEDRAG:

Emotioneel gedrag. Gedrag uit irritatie, ontevredenheid, frustratie, boosheid, onmacht. Hier is nog met rede en begrip mee om te gaan. Het gedrag is niet op de persoon gericht. De emotie is echt. Als een inwoner groen gedrag vertoont, vraagt dit om de-escalerende vaardigheden.

Vormen en uitingen van groen gedrag: Niet op de persoon gericht. De emotie is echt.

Gedrag gericht op zichzelf en de eigen situatie of kritiek op regels, beleid en/of bestuurlijk orgaan. Te herkennen aan het woordje ik of jullie. "Ja maar ", fysieke gespannenheid, irritatie, fronsen, mopperen, klagen, "jullie (ambtenaren)", "zij wel, ik niet", verontwaardiging, klagen, onderbreken, zuchten, stemverheffing, onredelijk, grover ongericht taalgebruik , huilen.

Aanpak bestuurder: Stoom af laten blazen, houd altijd de regie.

Toon begrip, luister actief, erken de emotie.

Laat de inhoud en de oplossingen even achterwege tot de emotie gezakt is.

De kans is groot dat de p rustiger wordt en je weer over kunt gaan tot de orde van de dag.

ROOD GEDRAG:

Agressie in al haar vormen (non)verbale agressie, bedreiging, intimidatie en fysiek geweld. Rood gedrag komt ook voort uit onmacht, maar wordt geuit als overmacht, is dus instrumenteel. Het overschrijdt de norm, zet de bestuurder onder druk. Daarom zien wij dit gedrag als onacceptabel. Als een inwoner dit gedrag vertoont, vraagt dit onmiddellijk om het stellen van een grens door de bestuurder, gevolgd door een nultolerantiebeleid als de inwoner doorgaat.

Vormen en uitingen van rood gedrag: Op de persoon of op zaken gericht, ingezet om druk uit te oefenen

Mede te herkennen aan gebruik van het woord jij. Schelden op of over de organisatie, uitschelden, beledigen, roddelen, hard schreeuwen, herhaaldelijk vloeken, grof kwetsend taalgebruik, kleineren, dwingen, manipuleren, ondermijnen, dreigen, pesten, stalken, liegen, intimideren, provoceren, marchanderen, discrimineren, obscene gebaren, aanraken, fysiek worden naar personen en/of zaken.

Aanpak bestuurder: NULTOLERANTIE

STOP met de inhoud/dienstverlening en stel onmiddellijk een grens.

Sla alarm als het escaleert. Tijdens openingsuren van het publiekscentrum is een interventieteam aanwezig in het gemeentehuis. Zorg dat je zelf uit beeld verdwijnt en vraag een collega of gastheer/gastvrouw om je af te wisselen. Bij dreiging, intimidatie en discriminatie: ALTIJD melding doen. Strafbare feiten worden zonder uitzondering aangegeven bij de politie

Als de inwoner, na te zijn aangesproken, de grens WEL respecteert, schakel dan over naar de-escalatie van de boosheid. Stoom af laten blazen dus. Als de emotie volledig is gezakt, kun je verder met de inhoud of een nieuwe afspraak maken. Incidenten waarbij de burger zich corrigeert na te zijn aangesproken worden niet gemeld.

Voorkomen van normoverschrijdend gedag

Er zijn verschillende manieren om bestuurders preventief te ondersteunen om hun functie veilig te kunnen uitvoeren.
In dit hoofdstuk staan een aantal manieren.

- **Duidelijke communicatie;** Normoverschrijdend gedrag kan soms voorkomen worden door duidelijk te communiceren met de inwoners. Zo werk je aan een realistische verwachtingen bij inwoners. Goede en duidelijke communicatie bereiken we door de website, social media en Oss actueel optimaal te gebruiken. Maar ook door in brieven in heldere taal de boodschap te brengen.
- **Organisatorische maatregelen in het gemeentehuis:**
  - Bestuurders kunnen, tijdens de openingstijden van de publiekscentrum, een beroep doen op het interventieteam, als zij een gesprek voeren met een inwoner
  - Als vooraf duidelijk is dat er een risicogesprek komt, meld dit dan tijdig bij Arbo & Veiligheid. Zij kunnen passende maatregelen nemen. Ga een risicogesprek niet in je eentje aan, maar neem een collega-bestuurder mee.
  - Bij het organiseren van bijeenkomsten en vergaderingen maakt de organisatie vooraf een inschatting van de risico's. Op basis van deze inschatting kunnen er maatregelen genomen worden.

- **Dialoog en training**
  Bestuurders moeten weten waar ze terecht kunnen bij situaties van normoverschrijdend of agressief gedrag en deze leren te herkennen. Regelmatige aandacht voor dit onderwerp is belangrijk. Dit kan o.a. door:
  - Bij het inwerkprogramma aandacht te hebben voor veilig en integer werken.
  - Jaarlijks een gesprek tussen college en raad te voeren over ervaringen en dilemma's naar aanleiding van casuïstiek.
  - Door elke raadsperiode te oefenen met een ordeverstoring in de raadzaal.
  - Door het aanbieden van vaardigheidstrainingen.

Situaties waarin incidenten kunnen voorkomen.

Veiligheid in het gemeentehuis

De gemeenteraad en de commissies vergaderen in principe in de openbaarheid. Soms gelden voor bijeenkomsten en vergaderingen andere afspraken. De openbare vergaderingen en bijeenkomsten, in ons vergadercentrum, zijn toegankelijk voor iedereen. Raads-, commissie- en collegeleden zijn hier benaderbaar voor de aanwezigen. Deze benaderbaarheid van onze bestuurders is heel waardevol voor het democratisch proces. Diezelfde benaderbaarheid maakt het democratisch proces ook kwetsbaar. Verstoringen van toehoorders tijdens openbare vergaderingen en bijeenkomsten kunnen het lastig maken de bijeenkomst of vergadering door te laten gaan. De aanwezigen bij een bijeenkomst kunnen zich door het normoverschrijdend gedrag van anderen zelfs onveilig voelen.
De voorzitter van de vergadering kan ingrijpen bij ordeverstoringen of normoverschrijdend gedrag. Dit gebeurt via het volgende stappenplan:

1. Het geven van een waarschuwing.
2. Het zo nodig schorsen van de vergadering. De voorzitter benoemt de reden van de schorsing.
3. Het eisen dat de ordeverstoorder(s) de vergaderruimte verlaten. Wanneer de orderverstoorder na drie keer herhaling van de eis om de ruimte te verlaten dit nog steeds weigert te doen, belt de bestuurder de politie. Er is dan sprake van huis/lokaalvredebreuk. Dat is een strafbaar feit. Ook in een één op één gesprek met een inwoner kan een bestuurder bij normoverschrijdend gedrag eisen dat de inwoner de ruimte verlaat.
4. Waarschuwen van de politie.

De griffier en de bodes staan de voorzitter bij ordeverstoringen.

Bij alle vergaderingen in het gemeentehuis gelden de huisregels van het vergadercentrum.

Soms zijn er vergaderingen waarbij de inschatting is dat er veel emoties vrij kunnen komen. Dan neemt de gemeente passende maatregelen om de vergadering zonder incidenten te laten verlopen.

Veiligheid buiten de deur en in de privésfeer

Door de aard van hun functie zijn bestuurders bekend bij het publiek. Bestuurders kunnen daarom ook te maken krijgen met normoverschrijdend gedrag buiten de deur en in de privésfeer. Op dat moment is er voor bestuurders geen directe hulp en steun. De bestuurder kan op verschillende manieren met het normoverschrijdendgedrag te maken krijgen.

Fysiek
Als je buiten de deur of in de privésfeer te maken krijgt met agressie die gerelateerd is aan je werk als bestuurder trek je je zo veel mogelijk terug uit de onveilige situatie. Denk aan je eigen veiligheid en neem geen onnodige risico's. Bel direct 112 bij fysiek geweld, het tonen van wapens of stalkgedrag waarbij je je niet veilig/ bedreigd voelt.
Meldt het incident bij de griffier, burgemeester of secretaris

Telefonisch
Wanneer je te maken krijgt met een inwoner die telefonisch via grof taalgebruik, discriminerende taal, eisen en dreigen iets voor elkaar probeert te krijgen stel dan een duidelijke grens. Geef aan dat de toonzetting niet acceptabel is. Waarschuw de persoon door aan te geven dat je het gesprek beëindigt als deze het gesprek op dezelfde manier voorzet. Als de waarschuwing niet helpt, verbreek dan de verbinding.
Meldt het incident bij de griffier, burgemeester of secretaris.

Schriftelijk
Je kunt als bestuurder te maken krijgen met schriftelijke agressie. Hierbij komt digitale agressie het meest voor. Ook dan is het belangrijk om eenduidig op te treden.

- Reageer niet direct.
- Meld het incident bij burgemeester, griffier of secretaris.
- Met degene bij wie je de melding doet, overleg je over welke reactie, die past bij de situatie, het beste gegeven kan worden.
- Reageer niet zelf. Als je via een privé-account benaderd wordt, maak dan geen contact via het online platform waar het incident plaatsvond. Als je dat wel doet, bestaat de kans dat
- andere mensen daarop gaan reageren en dat de agressie toeneemt. Er komt een reactie namens de gemeente/ gemeenteraad. Als het mogelijk is, komt deze reactie via een ander kanaal of een andere manier dan waarop de agressie is geuit. Zo voorkom je olievlekwerking.
- Bewaar de brief of het bericht op social media altijd. Bijvoorbeeld door een screenshot te maken voordat je het bericht op onzichtbaar zet of de gebruiker blokkeert. Het screenshot kan als bewijs dienen bij een eventuele aangifte bij de politie.

Handelingsprocedure na een incident

Bestuurders melden alle voorvallen van normoverschrijdend gedrag.
- Raadsleden melden incidenten bij de griffier. De griffier stelt de burgemeester op de hoogte.
- Collegeleden melden incidenten bij de burgemeester. De burgemeester stelt de secretaris op de hoogte.
- Voor het melden gebruiken we het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). Dit systeem bevat het totaaloverzicht van incidenten en de veroorzakers daarvan.
- Ook als de bestuurder twijfelt of er sprake is van normoverschrijdend gedrag kun je voor overleg contact opnemen met de griffier, burgemeester of secretaris.

Waarom is melden belangrijk?
Het melden van intimidatie, bedreiging of andere misdragingen is het startpunt voor hulp van de bestuurder (zoals steun en nazorg). Ook helpt de melding bij het in kaart brengen van de problematiek binnen de gemeente, de strafrechtelijke vervolging van de dader (dossieropbouw) en het op gang brengen van het gesprek bij bestuurders over intimidatie en bedreiging.

Wat gebeurt er na de melding?
Na de melding bespreken de griffier, burgemeester en of gemeentesecretaris met de melder welke maatregelen er genomen worden.

Maatregelen die genomen kunnen worden:
- De persoon mondeling of schriftelijk waarschuwen
- Tijdelijk de dienstverlening beperken of tijdelijk de toegang tot het gemeentehuis ontzeggen. De burgemeester besluit over de schriftelijke ontzegging voor een bepaalde tijd. Als de persoon dit negeert is er sprake van een strafbaar feit en wordt hiervan aangifte gedaan
- De persoon oproepen voor een incidentgesprek over het normoverschrijdend gedrag. Het agressieprotocol voor medewerkers bevat een stappenplan voor verder optreden door de organisatie tegen de agressor.
- Als het gedrag niet strafbaar is, kan toch gekozen worden het voorval te melden bij de politie, zodat het incident en de veroorzaker bekend is bij de politie.
- Normoverschrijdend gedrag kan strafbaar zijn. Belangrijk is dat van mogelijk strafbaar gedrag zo snel mogelijk aangifte wordt gedaan. Voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag die strafbaar kunnen zijn:

- Beledigingen, bedreigingen uiten (ook op social media);
- Bedreigingen met represailles, bedreigen van familieleden en uitvoeren van dreigementen;
- Schoppen, spugen en andere vormen van fysieke agressie;
- Letsel toebrengen of materiele schade veroorzaken en gedrag dat anderen in gevaar brengt;
- Het ongewenst betreden van de privésfeer van bestuurders en hun gezinsleden.

Aangifte
Als er sprake is van strafbare feiten doet de bestuurder aangifte bij de politie. Het doen van aangifte gebeurt op het adres van de gemeente en niet op het privéadres. In sommige gevallen is het ook mogelijk dat de griffier of de burgemeester namens de bestuurder aangifte doen. In dit geval hoort de politie het slachtoffer wel. Bij een aangifte kan de bestuurder dus niet anoniem blijven.
Bij sommige strafbare feiten moet de bestuurder zelf aangifte doen (bij de klachtdelicten). Dit is het geval bij belaging, stalking of stelselmatige intimidatie. Ook als de bestuurder zelf aangifte moet doen, kan hij worden bijgestaan door een vertegenwoordiger van de gemeente.

Melden en aangifte moet zo volledig mogelijk gebeuren: wat is er gebeurd, waar en wanneer, wie heeft het gedaan of gezien? Als er een vermoeden bestaat dat er een verband bestaat tussen de agressie en een door de betrokkene of door zijn/haar partij ingenomen standpunt of besluit, wordt dit gemeld. Als sprake is van brieven, e-mail, boodschappen op een voicemail of dreigberichten op sociale media, dan worden deze bewaard en wordt een kopie bij de melding gevoegd. Kenmerken van de dader(s) en zaken als kentekens worden zo mogelijk doorgegeven. Fotograferen van verdachten of hun voertuigen is alleen aan te raden als dat de eigen veiligheid of die van anderen niet in gevaar brengt.
Bij een aangifte verleent de bestuurder volledige medewerking aan het politieonderzoek

Schade

Wanneer iemand schade heeft aangericht aan de eigendommen van de bestuurder of gemeente, wordt deze in beginsel verhaald. Van schade is, in beginsel, ook sprake als een bestuurder door het incident (tijdelijk) moet verzuimen. Ook medische kosten die men moet maken vallen in beginsel onder schade. De juridische afdeling van de gemeente Oss kan de benadeelde bijstaan bij voeging ter terechtzitting.

Advies en ondersteuning door derden

Bestuurders kunnen ook behoefte hebben om een incident (vertrouwelijk) met derden te bespreken. Dit is mogelijk bij het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur.
- Speciaal voor politieke gezagdragers en raadsleden is er een vertrouwenslijn (0800 2800 200) in het leven geroepen. Deze biedt zowel mentale ondersteuning na een incident als hulp bij het afwegen van de noodzaak tot melden en aangifte.
- De burgemeester kan daarnaast 24 uur per dag contact opnemen met de crisislijn van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters.
- Ook de wethoudersvereniging ondersteunt wethouders. De wethoudersvereniging werkt samen met de Vertrouwenslijn.

Communicatie

Bij bedreiging informeert de burgemeester, met instemming van het slachtoffer, de fractievoorzitters, de fractie of de gemeenteraad en het college. Dit gebeurt vertrouwelijk. Wanneer de burgemeester zelf direct betrokken is, wordt in overleg met de burgemeester, de locoburgemeester en eventueel de commissaris van de Koning de strategie bepaald. Wanneer communicatie richting de pers wenselijk is, neemt de afdeling communicatie van de gemeente deze taak op zich.

Zodra er sprake is van een strafrechtelijk onderzoek ligt de woordvoering bij het Openbaar Ministerie (OM). Communicatie en contacten met de pers worden overgelaten aan het OM, in samenspraak met de afdeling communicatie van de gemeente.

Opvang en nazorg

De impact van een incident kan groot zijn. Daarom is opvang en nazorg belangrijk. Bestuurders, maar zo nodig ook hun directe familieleden kunnen ervan uitgaan dat ze ondersteund worden na een incident en dat ze altijd kunnen vragen om deskundige hulp.
De burgemeester is de aangewezen persoon om opvang en nazorg te verlenen aan de wethouders. De griffier doet dit voor de raadsleden. Afhankelijk van de aard van het incident en de benodigde (emotionele) nazorg, kan er ook voor gekozen worden om iemand anders uit de organisatie een rol te geven in de ondersteuning en nazorg of hier een externe professional bij te betrekken.

Interne nazorg

Bij nazorg verleend door de burgemeester of griffier bieden zij altijd minimaal drie gesprekken aan.

Eerste gesprek (binnen 24 uur)
Het belangrijkste direct na een incident is herstel van de veiligheid en het bieden van steun aan de betrokkene(n). De betrokkene(n) vertelt zijn/haar verhaal en we onderzoeken waar hij/zij behoefte aan heeft. Het eerst gesprek heeft als doel

- Veiligheid;
- Bieden emotionele steun;
- Bieden van praktische hulp;
- Informatie geven over het verwerkingsproces;
- Maken van vervolgafspraken.

Tweede gesprek (na een aantal dagen)
In dit gesprek ligt de nadruk op het bieden van een luisterend oor en steun (emotioneel en praktisch). Ook is het belangrijk samen met de betrokkene het verloop van de afgelopen dagen in kaart te brengen en zo meer informatie te krijgen over het verwerkingsproces.

Derde gesprek (na vier tot zes weken)
Naast emotionele ondersteuning, blikt de griffier of burgemeester met betrokkene terug op het incident en de nasleep. Ze staan stil bij eventuele veranderingen in de kijk op het ambt en het functioneren daarbinnen, het privéleven en de persoonlijke beleving. Bij mogelijke signalen op stagnatie van het verwerkingsproces verwijst de burgemeester of griffier betrokkene door naar professionele hulpverlening.

Externe nazorg
De vertrouwenspersonen van het landelijk ondersteuningsteam weerbaar bestuur bieden hulp. Voor ondersteuning van het thuisfront van de bestuurder zijn er externe professionals beschikbaar, bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon van de gemeente of via onze arbodienstverlener. Bij een incident zoeken we met de betrokkenen naar een maatwerkoplossing.
In geval van een aangifte biedt de politie nazorg in de vorm van slachtofferhulp.